

Activiteiten 2007

Jaarwerkplan Inspectie van het Onderwijs

Artikel 23, lid 8 van de Grondwet

De regering doet jaarlijks van de staat van het onderwijs verslag aan de Staten-Generaal.

De Wet op het onderwijstoezicht

De Wet op het onderwijstoezicht (WOT) biedt het kader waarbinnen de Inspectie van het Onderwijs haar werk doet. De wet onderscheidt vier taken:

- ◆ het beoordelen van de kwaliteit van het onderwijs door het uitvoeren van periodiek kwaliteitsonderzoek, waarbij gelet wordt op de in de wet vermelde kwaliteitsaspecten;
- ◆ via het toezicht stimuleren van de kwaliteit van het onderwijs en de eigen verantwoordelijkheid van scholen en instellingen;
- ◆ rapporteren over de ontwikkeling in het onderwijs, in het bijzonder over de kwaliteit daarvan, op instellings- en op stelselniveau;
- ◆ verrichten van overige bij of krachtens de wet aan de inspectie opgedragen taken.

Het toezicht op het hoger onderwijs is op enkele belangrijke onderdelen anders geregeld. Het toezicht op de kwaliteit van de afzonderlijke opleidingen is opgedragen aan de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De inspectie houdt toezicht op het accreditatiestelsel en de naleving van wet- en regelgeving.

Voor alle sectoren geldt dat de inspectie jaarlijks, op basis van artikel 23, lid 8 van de Grondwet, rapporteert over de staat van het onderwijs.

Missie

De Inspectie van het Onderwijs beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs in onderwijsinstellingen en brengt openbare rapporten uit over de kwaliteit van individuele instellingen en van het onderwijsbestel, in het belang van leerlingen, ouders, onderwijsinstellingen en de samenleving als geheel. Zo bevordert de inspectie dat onderwijsinstellingen hun kwaliteit op niveau houden en continu versterken, geeft zij bestuurders en beleidsmakers handvatten voor beleid en verschaft ze haar belanghebbenden betrouwbare informatie over onderwijs.

COLOFON

Rapportnummer 2006-32
Postbus 51 nummer: 22BK2006B032
ISBN-10: 90-8503-065-X
ISBN-13: 978-90-8503-065-2

Publicatie

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730
3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl
info@owinsp.nl

Redactie

Daisy Hombergen
Jan-Willem Swane

Vormgeving

Blik grafisch ontwerp, Utrecht

Drukwerk

Koninklijke de Swart, Den Haag

Uitgave

Utrecht, september 2006

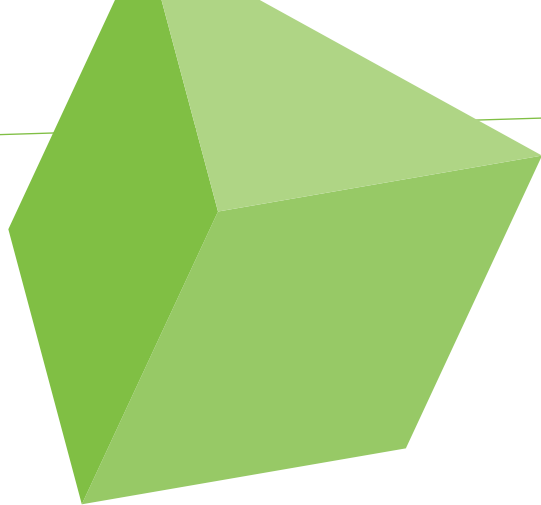
Auteursrecht voorbehouden

Gehele of gedeeltelijke overneming of reproductie van de inhoud van deze uitgave op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende is verboden, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Het verbod betreft ook gehele of gedeeltelijke bewerking.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Algemene uitgangspunten van het toezicht	7
2 Ontwikkelingen in het toezicht	9
2.1 Governance, risicoanalyse en geïntegreerd toezicht	9
2.2 Integraal toezicht jeugd	10
2.3 IG-beraad	10
2.4 Internationalisering	11
3 De werking van het toezicht	13
3.1 Het toezicht vanuit het perspectief van geïntegreerd toezicht en governance	13
3.2 Niet-bekostigd primair en voortgezet onderwijs	15
3.3 Kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven (kbb)	15
3.4 Zeer zwakke scholen en opleidingen	15
3.5 Nederlands onderwijs in het buitenland	16
3.6 De Europese scholen	16
3.7 Toezicht in het hoger onderwijs	16
3.8 Aantallen onderzoeken	17
4 Onderwijsverslag en themarapportages	21
4.1 Inhoud verslag over de staat van het onderwijs 2005/2006	21
4.2 Verslag over de staat van het onderwijs 2006/2007 en daarvoor uit te voeren themarapportages in 2007	22
4.2.1 Samenvattend overzicht	23
4.2.2 Toelichting	24
5 Overige wettelijke taken en publieksfunctie	35
5.1 Overige wettelijke taken	35
5.2 Publieksfunctie	35
6 Begroting op hoofdlijnen	39
6.1 Verdeling naar hoofdtaak	39
6.2 Uitsplitsing	40
6.3 Onvoorziene producten en diensten	40
Bijlagen	
I Onderzoeksvormen	41
II Het waarderingskader voor primair en voortgezet onderwijs, expertisecentra en het beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	42
III Gebruikte afkortingen	43

Voorwoord

Het jaar 2007 zal voor het toezicht in het teken staan van 'meer effect en minder last'. Dit vloeit voort uit de kabinetsvisie op toezicht, zoals neergelegd in de Kaderstellende visie op toezicht (Kamerstukken 2005-2006, 27 831, nr. 15). Deze rijksbrede toezichtsvisie geeft aan alle ministers de opdracht om het toezicht op basis van de uitgangspunten van de kabinetsvisie in te richten. Hoe deze uitgangspunten van goed toezicht - selectief, slagvaardig, samenwerkend, onafhankelijk, transparant en professioneel – zijn verwerkt in de werkwijze van de inspectie, wordt in hoofdstuk 1 van dit Jaarwerkplan toegelicht.

Dit alles heeft tot gevolg dat de inspectie meer dan voorheen het toezicht zal baseren op risico-analyses. Op basis van deze analyses zal de inspectie de frequentie en intensiteit van het toezicht op scholen bepalen. Uiteraard met inachtneming van de kaders van de Wet op het onderwijstoezicht (WOT). Hiermee wordt het beginsel van proportioneel toezicht verder uitgebouwd.

In de beleidsbrief Governance, die op 7 juli 2005 is aangeboden aan de Tweede Kamer, schetst de minister nieuwe bestuurlijke verhoudingen in het onderwijs, waarin een terughoudende rol van de overheid en grotere betrokkenheid van de burger uitgangspunt zijn. Begrippen als deregulering, autonomie en horizontale verantwoording staan daarbij centraal. De voornemens zullen consequenties hebben voor het toezicht, dat sober en selectief moet zijn en moet aansluiten bij de horizontale verantwoording en de kwaliteit van de interne governance van scholen. Door horizontale verantwoordingsinformatie als een belangrijke informatiebron voor de risico-analyse te nemen, en de kwaliteit van de governance te benoemen als een belangrijke risicofactor, sluit de inspectie aan bij de voornemens van de minister op een wijze die past binnen de opdracht tot proportioneel toezicht conform de WOT.

In de nota 'Toezicht in vertrouwen, vertrouwen in toezicht' van 11 september 2006 geeft de minister tenslotte haar visie op het toezicht- en handhavingsbeleid van OCW voor de jaren 2007-2011. In die visie worden de uitgangspunten van de rijksbrede kaderstellende visie op toezicht en van de beleidsbrief governance verder uitgewerkt en geconcretiseerd.

Met een risicogerichte aanpak waarbij de kwaliteit van de governance van scholen een belangrijke indicator is, sluit de inspectie aan bij de toezichtsvisie van de minister. De voornemens om tot een meer programmatische aanpak van het nalevingstoezicht te komen en gebruik te maken van een zogenaamde interventieladder, zullen de komende periode samen met de beleidseenheden van OCW worden uitgewerkt.

De reeds eerder ingezette samenwerkingsverbanden met de Auditdienst en Cfi onder de noemer Geïntegreerd toezicht, en met de inspecties op het jeugddomein onder de noemer Integraal toezicht jeugdzaken worden in 2007 voortgezet en verder geïntensiveerd. Deze samenwerkingsverbanden dragen in hoge mate bij aan toezicht dat leidt tot 'meer effect en minder last'.

Overeenkomstig de WOT is dit jaarwerkplan goedgekeurd door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De Inspecteur-generaal van het Onderwijs

mevrouw mr. drs. C. Kervezee
Utrecht, september 2006

Algemene uitgangspunten van het toezicht

De inspectie hanteert bij de uitvoering van het toezicht de zes principes van goed toezicht uit de Kaderstellende visie op toezicht: selectief, slagvaardig, samenwerkend, onafhankelijk, transparant en professioneel. De uitgangspunten van deze rijksbrede kaderstellende visie werkt de minister verder uit in de nota 'Toezicht in vertrouwen, vertrouwen in toezicht'. Hierin geeft zij haar visie op het toezicht- en handhavingsbeleid van OCW voor de jaren 2007-2011. Met een risicogerichte aanpak waarbij de kwaliteit van de governance van scholen een belangrijke indicator is, sluit de inspectie aan bij de toezichtsvisie van de minister.

Selectief

De inspectie sluit zo goed mogelijk aan op de eigen verantwoordelijkheid van onderwijsinstellingen, gebruikt beschikbare informatie, zoals horizontale verantwoordingsinformatie en laat de onderwijsinstellingen waar mogelijk ruimte. De inspectie voert minder intensief toezicht uit naarmate onderwijsinstellingen beter presteren. Daartoe maakt de inspectie samen met CFI en de Auditdiensten van OCW en LNV voor elke school een risicoanalyse. De intensiteit van het toezicht hangt ook af van de mate waarin onderwijsinstellingen in staat zijn zelf tijdig verbeteringen aan te brengen.

Slagvaardig

Slagvaardig wil zeggen: niet gedogen maar handhaven en wel op effectieve wijze. Bij de uitwerking hiervan voor de inspectie betekent dit dat de inspectie de naleving van regels explicieter bij haar toezicht betreft op basis van afspraken met de beleidsdirecties van OCW over gewenste handhavingsniveau's per regelcomplex. Als voorbeeld geldt de intensivering van het nalevingstoezicht op de onderwijstijd in het vo en bve in 2007. Daarnaast wordt de slagvaardigheid vergroot door een variëteit aan passende interventies als sluitstuk op het toezicht. In de OCW-visie 'Toezicht in vertrouwen, vertrouwen in toezicht' worden deze maatregelen verder uitgewerkt in een interventieladder. Deze interventieladder wordt binnen de verschillende beleidsterreinen van OCW concreetiseerd. Uitgangspunt is dat toezichthouders een variatie aan interventies nodig hebben zodat ze passend kunnen reageren in iedere situatie: bij voorkeur samenwerkend en overredend, maar straffend als het moet.

Samenwerkend

De inspectie werkt samen met andere inspecties om de toezichtbelasting voor de onderwijsinstellingen te beperken en haar eigen slagvaardigheid te vergroten. Ze maakt daarvoor afspraken met CFI en de Auditdiensten van OCW en LNV over gezamenlijke informatie en over gezamenlijke uitvoering van onderzoek en werkt mee in projecten met andere inspecties, zoals bij het toezicht ten aanzien van het domein jeugd met de inspecties voor gezondheidszorg, jeugdzorg, openbare orde en veiligheid, en werk en inkomen.

Onafhankelijk

Het toezicht van de inspectie is onafhankelijk, zowel in de programmering van onderzoek als in de oordeelsvorming. Onafhankelijk betekent niet dat de inspectie geen rekening houdt met opvattingen van andere partijen.

Transparant

De inspectie is transparant in haar werkwijze en legt in het jaarwerkplan en in de uitwerking daarvan vast wat ze doet. De inspectie is transparant in haar beoordelingen van onderwijsinstellingen en legt in openbare rapporten de kwaliteit van de onderwijsinstellingen vast.

Professioneel

De inspectie is een betrouwbare organisatie die degelijk onderzoek doet. De inspectie stelt hoge eisen aan de onderwijsinstellingen waar zij toezicht op houdt. Om die reden stelt de inspectie ook hoge eisen aan haar eigen werkprocessen en producten. De inspectie laat zich daarom accrediteren door de Raad voor de Accreditatie. Naar verwachting zal dit in 2007 plaatsvinden.

2 Ontwikkelingen in het toezicht

2.1

Governance, risicoanalyse en geïntegreerd toezicht

Stand van zaken

De WOT biedt het kader waarbinnen de inspectie haar werk doet en proportioneel toezicht op de kwaliteit van het onderwijs uitvoert.

In 2004 is het project Geïntegreerd Toezicht opgezet om toezichtfuncties van de Inspectie van het Onderwijs, de Auditdienst en de Centrale Financiën Instellingen (CFI) te bundelen. In 2005 en 2006 is een begin gemaakt met het toezicht volgens de uitgangspunten van het Geïntegreerd Toezicht. In 2006 voerde het Geïntegreerd Toezicht pilots uit in de sectoren ho, bve en vo. In 2007 starten po en ec. Daarmee zal vanaf 2007/2008 Geïntegreerd Toezicht geheel operationeel zijn op de volgende punten:

- ◆ Single information: onderwijsinstellingen hoeven alle informatie maar één keer te leveren. De drie OCW-diensten delen deze informatie.
- ◆ Single audit: de Inspectie van het Onderwijs en Auditdienst gebruiken vanaf 2006 een gezamenlijke werkplanning.
- ◆ Risicoprofielen: de drie OCW-diensten ontwikkelen risicoprofielen in een gezamenlijk analyseteam.

Het project Geïntegreerd Toezicht verruimt de mogelijkheden om de verschillende aspecten van toezicht op elkaar af te stemmen. Dat vermindert de toezichtlast voor de instellingen en vergroot de opbrengst van het toezicht.

Het project Geïntegreerd Toezicht is met de integratie van werkprocessen van de inspectie, CFI en Auditdienst halverwege 2006 in een nieuwe fase aanbeland. Het project krijgt nu ook organisatorische consequenties. In het kader van de OCW-takenanalyse is aan de Tweede Kamer gerapporteerd

dat onderdelen van de Inspectie, CFI en Auditdienst samengevoegd zullen worden. In 2007 vindt deze samenvoeging daadwerkelijk plaats.

Parallel aan het traject Geïntegreerd Toezicht loopt de discussie over een grotere autonomie van onderwijsinstellingen. Dit mondde in juli 2005 uit in de beleidsnotitie Governance van OCW. In die beleidsnotitie springen twee elementen er duidelijk uit: aanbrengen van een scheiding tussen bestuur en intern toezicht bij onderwijsinstellingen en versterken (of tot stand brengen) van de horizontale verantwoording aan de belanghebbenden van de school. Horizontale verantwoording en intern toezicht komen niet in plaats van toezicht door de inspectie. Het inspectietoezicht zal wel aansluiten bij het intern toezicht en de horizontale verantwoording. Hiermee krijgt proportioneel toezicht een nieuwe invulling maar dan gerelateerd aan de horizontale verantwoordingsinformatie van de school of instelling.

In hoofdstuk 3, De werking van het toezicht, is praktisch uitgewerkt wat deze ontwikkelingen voor het toezicht betekenen.

2.2

Integraal toezicht jeugd

De invoering van integraal toezicht op (de keten van) voorzieningen voor jeugd vormt één van thema's van de jeugdagenda van Operatie Jong. Met dit initiatief brengen vijf departementen meer samenhang aan in het jeugdbeleid. Het gaat om de departementen van OCW, VWS, BZK, Justitie en SZW.

De inspecties die bij integraal toezicht jeugdzaken samenwerken zijn:

- ◆ Inspectie voor de Gezondheidszorg;
- ◆ Inspectie van het Onderwijs;
- ◆ Inspectie jeugdzorg;
- ◆ Inspectie Openbare Orde en Veiligheid;
- ◆ Inspectie Werk en Inkomen.

De jeugdinspecties onderscheiden bij hun samenwerking drie toezichtvormen.

1. Integraal toezicht jeugd

Jaarlijks stellen de vijf inspecties op basis van een risicoanalyse een onderzoeksprogramma samen waarbij de (maatschappelijke) problemen met en van jeugd in de lokale of regionale context het uitgangspunt vormen. Het toezichtkader 'Ketens Laten Werken' dient daarbij als instrument. Op dit moment is er een groslijst opgesteld, gekoppeld aan steden of wijken. Vooralsnog betreft het negen onderwerpen die variëren van tienermoeders tot alcoholgebruik en jeugdcriminaliteit. Uit de groslijst wordt uiterlijk oktober 2006 door de gezamenlijke inspecties het onderzoeksprogramma 2007 samengesteld. Afhankelijk van de onderzoekslocatie wordt het programma met inzet van en in samenwerking met de regionale inspectiekantoren uitgevoerd.

2. Thematisch onderzoek

De jeugdinspecties hebben de concept jaarwerkplannen met elkaar besproken en zij komen op basis daarvan tot de volgende gezamenlijke onderzoeksthema's:

a. Het jonge kind

Dit onderzoeksthema strekt zich uit van het (non)bereik bij consultatiebureaus, de voor- en vroegschoolse educatie, de kwaliteit van de kinderopvang, de aanpak kindermishandeling tot en met de instroom in het basisonderwijs.

b. Uitval

Hoewel schooluitval hier een centraal begrip is, is dit thema daartoe niet beperkt, maar strekt het zich uit over de domeinen van de vijf jeugdinspecties.

Naast deze inhoudelijke thema's willen de jeugdinspecties hun aandacht richten op de voorwaarden en condities voor de kwaliteit van jeugdvoorzieningen. Het gaat daarbij om:

- de kwaliteit van de professional (hulpverlener, docent, verzorger);
- de kwaliteit van zorgadviesteams;
- het functioneel gebruik van het elektronisch kinddossier;
- het functioneel gebruik van de verwijzindex.

Onderzoek naar de condities voor effectieve samenwerking in de keten sluit aan bij de voorgenomen visie van het Kabinet om gemeenten die aan deze voorwaarden voldoen, het predicaat 'jong-proof' te geven, waarmee zij meer sturingsruimte krijgen voor lokale regie van het jeugdbeleid.

3. Meervoudig toezicht bij voorzieningen voor jeugd

Naast de probleemgestuurde en thematische onderzoeken voeren de jeugdinspecties gezamenlijk onderzoek uit bij instellingen en voorzieningen voor jeugd, die met meer toezichthouders te maken hebben en waar door samenwerking van de inspecties de toezichtlast wordt verminderd (*single audit, single information*), zonder dat dit de kwaliteit van het toezicht in gevaar brengt. In 2006 is hier een begin mee gemaakt met het onderzoek naar veiligheid bij justitiële jeugdinrichtingen.

2.3 IG-beraad

De Nederlandse inspectieorganisaties werken samen in het beraad van Inspecteurs-generaal, het IG-beraad. Dit platform heeft als hoofddoelstelling de verdere professionalisering van het toezicht door afstemming en samenwerking. In april 2006 bracht het IG-beraad een werkplan uit met als doel de effectiviteit en efficiency van het toezicht te verhogen en de toezichtlast voor de gecontroleerde te verminderen. Hiermee geven de gezamenlijke rijksinspecties uitvoering aan het gedachtegoed uit de eerder door het Kabinet gepresenteerde Kaderstellende visie op Toezicht 'Minder last, meer effect'. De inspecties hebben toezichtdomeinen benoemd; dit zijn goed afgebakende maatschappelijke velden, waarop toezicht wordt uitgeoefend, zoals bijvoorbeeld 'Jeugd' en 'Horeca'. In de tweede helft van 2006 en in 2007 gaan de gezamenlijke inspecties toewerken naar *front-offices* per domein met als gevolg herordening van taken in de *backoffices* van de inspecties.

2.4 Internationalisering

Oriëntatie op internationale en interculturele (met name Europese) ontwikkelingen en programma's wordt steeds belangrijker voor het Nederlands onderwijs en het toezicht daarop. De samenstelling van de Nederlandse bevolking verandert, onder andere als gevolg van migratie. Verschillen in culturele achtergronden van burgers beïnvloeden het onderwijs en stellen er andere eisen aan. Verder neemt de invloed van de internationale omgeving op ontwikkelingen in Nederland toe. Daardoor moeten het onderwijs en het toezicht daarop steeds meer in een internationale context gezien worden.

De inspectie zal door middel van een beperkt inventariserend onderzoek nagaan wat de rol van internationalisering in het onderwijs is en hoe de kwaliteit daarvan te beoordelen zou zijn. Daarbij komt ook aan de orde of een dergelijke beoordeling een taak van de inspectie zou moeten zijn of in het kader van 'educational governance' primair een zaak is van de scholen zelf, bijvoorbeeld in het kader van het door de Onderwijsraad voorgestelde keurmerk Internationalisering.

Activiteiten in 2007 zijn:

- ◆ Internationale inventarisatie en benchmarking op de onderwerpen: proportioneel toezicht, risicoanalyse, effecten van toezicht en geïntegreerd toezicht.
- ◆ Volgen van trends en tendensen in het buitenland die van belang kunnen zijn voor de ontwikkeling van het toezicht op de onderwerpen: de Europese ruimte en het hoger onderwijs, getalenteerde leerlingen, het (toenemend) belang van resultaten van het onderwijs, internationale mobiliteit en samenwerkingsverbanden op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt.
- ◆ Internationalisering in het onderwijs: ontwikkeling van toezicht Europese scholen, ontwikkelen en implementeren van een gemeenschappelijk toezichtkader, samenwerking toezicht Nederlandse scholen in het buitenland, visieontwikkeling over het beoordelen van de kwaliteit van internationalisering van en door scholen.

3 De werking van het toezicht

3.1

Het toezicht vanuit het perspectief van Geïntegreerd toezicht en Governance

Het toezicht vanuit het perspectief van Geïntegreerd toezicht en Governance is praktisch uitgewerkt. Er worden vier stappen in het toezichtproces onderscheiden:

1. Aansluiten bij de eigen verantwoording door de instelling

Startpunt is de verantwoordingsinformatie van de bestuursorganen van de instellingen. De inspectie gaat de cyclus volgen van het, doorgaans jaarlijkse verantwoordingsritme van de instellingen. Naast de financiën hebben immers ook andere processen een jaarlijkse ritmiek met significante ontwikkelingen. Wat de instellingen aan informatie opleveren, hoort van nature bij de sturing van de instelling en de verantwoording daarover aan de belanghebbenden en het intern toezicht. Ook de wijze waarop de instelling de dialoog heeft gevoerd met de belanghebbenden en de gevolgen die zij daaraan gegeven heeft, horen daarbij.

2. Risicoanalyse

Vervolgens maakt de inspectie, samen met CFI en de AD een risicoanalyse. Deze is niet alleen op de verantwoordingsinformatie van de instelling gebaseerd, maar ook op andere, onafhankelijke informatiestromen. Aan de ene kant bestaan deze uit gegevens van CFI, examengegevens van IBG, (in toenemende mate) BRON-gegevens, personeelsgegevens, beoordelingen door de Auditdiensten van onder meer het jaarverslag en gegevens uit eigen (elektronische) bevestigingen, alsmede uit kwaliteitsoordelen en afspraken in eerdere inspectierapporten. Deze 'gestructureerde' informatie wordt verwerkt in een risicoprofiel, waaruit indicaties kunnen worden verkre-

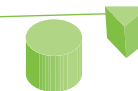
gen over risicovolle ontwikkelingen. Aan de andere kant is er 'ongestructureerde' informatie: signalen, vragen, klachten, krantenberichten en dergelijke. De risicoanalyse vindt plaats door alle informatie met elkaar in verband te brengen en te wegen.

3. Sober en selectief; toezichtarrangement

Op basis van de resultaten van de risicoanalyse overlegt de inspectie met de school en kan eventueel aanvullende informatie opgevraagd worden. Daarna maakt de inspectie het toezichtarrangement en bepaalt zij of er onderzoek nodig is en zo ja, waarnaar, hoe en waar. Dit gebeurt in overleg met de Auditdiensten en CFI.

4. Proportioneel

Tenslotte vindt waar nodig onderzoek plaats. Volgens de principes van proportionaliteit kan dat in verschillende vormen plaatsvinden, afhankelijk van de vastgestelde risico's, van de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie, van de bestuurlijke context waarin een school is opgenomen, de feitelijke werking van governance en uiteraard van de omvang en de complexiteit van een school zelf. De inspectie onderzoekt alleen actief die onderdelen uit het toezichtarrangement waarover de verantwoordingsinformatie van de instelling onvoldoende (betrouwbare) informatie bevat om tot een beoordeling te komen.

Activiteiten in 2007 zijn:

In 2006 is het toezicht samen met de Auditdienst vanuit het perspectief van geïntegreerd toezicht en governance in de vorm van pilots uitgewerkt en getest voor de sectoren po, vo en bve. Voor de beide laatste is dit ook geheel afgerond. Voor ec is een aanvang gemaakt met een bestandsopname die voldoende gegevensbasis moet leveren voor deze nieuwe aanpak. Dit levert voor 2007 de volgende activiteiten op voor het jaarwerkplan:

- ◆ De sectoren vo en bve voeren het toezicht volledig uit volgens de principes van Governance en Geïntegreerd toezicht. Aangezien de governance bij de instellingen nog in een vroeg stadium van ontwikkeling zal zijn, zal via een proportionele benadering maximaal worden aangesloten bij de mate waarin elke instelling de governance heeft ingericht. Onderwerpen voor verdere uitwerking zijn in elk geval:
 1. verder vormgeven van het geïntegreerde toezicht waarbij de principes van 'single information' en 'single audit' toegepast worden;
 2. toepassen van het nieuwe toezicht bij niet bekostigde instellingen;
 3. ontwikkeling van samenhangend toezicht bij instellingen met zowel bve- als vo-componenten (ook in het geval van aoc's).
- ◆ Voor de sector bve is het toezicht volgens de principes van governance en geïntegreerd toezicht vastgelegd in een nieuw toezichtkader dat met ingang van 1 augustus 2006 in werking is getreden. Het eerste jaar is een experimenteerjaar waarin ervaring opgedaan wordt met het nieuwe selectieve en complementaire toezicht. Aandachtspunten hierin zijn: het werken met risicoanalyses, de match tussen onderzoekbehoefte op grond van risico's en capaciteit, de samenwerking met Auditdienst en CFI, toepassing van selectief toezicht en van het begrip governance bij niet-bekostigd onderwijs, ontwikkeling samenhangend toezicht bij instellingen met zowel bve- als vo-onderdelen. Bij de evaluatie zal het onderwijsveld in diverse vormen betrokken worden.
- ◆ De sector po vertaalt de resultaten van de pilots uit najaar 2006 in een werkwijze die de principes van Governance en Geïntegreerd toezicht volgt en sluit hierbij ook aan bij de lumpsumfinanciering die per 1 augustus in po is ingevoerd. Vanaf 1 augustus 2007 wordt het toezicht po regulier volgens die benadering uitgevoerd, waarbij financiële en rechtmatigheidsaspecten zullen worden opgenomen in het waarderingkader.
- ◆ De sector ec voert de bestandsopname, die in 2006 is gestart, uit. Op grond van de informatie daaruit wordt het risicomodel voor deze instellingen ingericht. Uiterlijk met ingang van 1 januari 2008 voert ec het toezicht eveneens regulier volgens deze benadering uit.
- ◆ Voor de sector ho geldt een bijzonder traject. Deze sector formuleert in 2006, samen met NVAO, AD van OCW en LNV en CFI een nieuwe visie op toezicht in het ho. Tevens vinden in 2006 een aantal samenwerkingsprojecten plaats. Met ingang van 1 januari 2007 zal er volgens een geïntegreerde benadering toezicht worden uitgevoerd. Met ingang van 1 juli 2007 zal het toezicht structureel op een geïntegreerde wijze plaatsvinden.

3.2

Niet-bekostigd primair en voortgezet onderwijs

In de WOT is vastgelegd dat de inspectie ook toezicht houdt op de kwaliteit van het niet-bekostigd onderwijs.

Aanmerking van particuliere scholen

De leerplichtambtenaar besluit of een particulier initiatief kan worden aangemerkt als 'school in de zin van de Leerplichtwet'. Alhoewel het nog geen wettelijke verplichting is de inspectie om advies te vragen, is het inmiddels onder leerplichtambtenaren het gebruik om een verzoek aan de inspectie te richten. Naar verwachting wordt in 2007 een wetswijziging van kracht die regelt dat de aanmerking van particulier initiatief als school in de zin van de Leerplichtwet bij de ministers van OCW en LNV ligt. De wetswijziging verheldert ook de zogeheten aanmerkingcriteria. In 2007 zal de inspectie bij alle particuliere scholen opnieuw nagaan of zij aan de nieuwe gestelde eisen voldoen. Op dit moment gaat het om zo'n veertig bij inspectie bekende scholen.

Toezicht op kwaliteit

In 2006 is de kwaliteit van het onderwijs op alle particuliere scholen voor primair en voortgezet onderwijs in beeld gebracht aan de hand van een Proeve van een toezichtkader. Dit kwaliteitstoezicht vond plaats met behulp van een op de voorgenomen wetswijzigingen toegesneden Proeve van een toezichtkader. De toezichtkaders hebben deze werktitel meegekregen, omdat nog geen sprake is van een wettelijke verankering van de voorgestelde aanmerkingcriteria. In 2007 sluit de inspectie na het van kracht worden van de wetswijziging het vervolgtoezicht aan bij het kwaliteitsprofiel van de betrokken school. Bij de scholen die de opdracht hebben noodzakelijke verbeteringen te realiseren, volgt eenzelfde traject van geïntensiveerd toezicht zoals gebruikelijk in het bekostigd onderwijs. De verwachting is dat het hier gaat om zo'n tien tot vijftien scholen.

Thuisonderwijs

De minister heeft aan de Tweede Kamer voorgesteld dat de inspectie ook toezicht gaat houden op het thuisonderwijs. Deze wetswijzigingen worden thans voorbereid. Als de contouren van de voorgestelde wetswijzigingen bekend zijn, ontwikkelt de inspectie in overleg met de kerndepartementen en vertegenwoordigers van het thuisonderwijs een geschikte vorm van inspectietoezicht.

3.3

Kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven (KBB)

Vanaf april 2006 (vaststelling toezichtkader KBB) tot april 2008 vindt de bestandsopname bij KBB's plaats: alle KBB's zullen in twee jaar tijd aan de hand van het waarderingkader KBB onderzocht worden. In 2007 betekent dit dat circa de helft van de KBB's onderzocht zal worden.

3.4

Zeer zwakke scholen en opleidingen

De inspectie rapporteert al een aantal jaren in het Onderwijsverslag over de ontwikkelingen ten aanzien van de zeer zwakke scholen en opleidingen. In april 2006 is een onderzoek gepubliceerd waarin het ontstaan en de ontwikkeling van de zeer zwakke scholen in het basisonderwijs vanaf de periode van de bestandsopname in beeld is gebracht. Tevens is vanaf dat moment het overzicht van de zeer zwakke scholen po, vo en ec op internet geplaatst. Het overzicht wordt gedurende het schooljaar maandelijks geactualiseerd. De inspectie gaat ten aanzien van de zeer zwakke scholen en opleidingen in 2007 verder met het ontwikkelen van interventies en een zogenaamde interventieladder.

Activiteiten in 2007 zijn:

- ◆ vergroten van de aandacht voor het voorkomen van zeer zwakke scholen op basis van risicoanalyses en interventies bij risicovolle scholen en opleidingen;
- ◆ optimaliseren van de aanpak van de zeer zwakke scholen, vanaf het moment van detectie tot en met een eventueel bestuurlijk traject;
- ◆ vergroten van de variatie in interventies bij zeer zwakke scholen, ook in het kader van programmatisch handhaven;
- ◆ vervolg thema-onderzoek zeer zwakke scholen.

3.5 Nederlands onderwijs in het buitenland

Via de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland houdt de inspectie toezicht op gesubsidieerde scholen voor primair en voortgezet onderwijs, en op lessen in Nederlandse taal en cultuur in het buitenland. Het team Buitenland werkt tot 2009 aan het afronden van de bestandsopname. In 2007 worden over de hele wereld locaties onderzocht en voorzien van een risicoprofiel. Intensieve aandacht is er voor digitalisering van de planning en budgettering en het digitaal toezicht op afstand.

3.6 De Europese scholen

De Europese scholen vallen niet onder de Nederlandse wet- en regelgeving. Het toezicht wordt dan ook niet uitgevoerd volgens de Wet op het onderwijstoezicht. Een Raad van Inspecteurs houdt in de Europese scholen toezicht op het onderwijs. Elke lidstaat is in deze raad vertegenwoordigd met een inspecteur voor het basisonderwijs en een inspecteur voor het voortgezet onderwijs. In schooljaar 2005-2006 heeft Nederland het voorzitterschap van de Raad van Bestuur van de Europese scholen bekleed. Daarvoor is extra ca-

paciteit ingezet van 2 fte. Deze verhoogde inzet zal aankomend jaar worden gehandhaafd, aangezien Nederland dan werkzaamheden verricht in het kader van de afronding van het voorzitterschap als lid van de zogenaamde Trojka.

3.7 Toezicht in het hoger onderwijs

De inspectie hoger onderwijs voert in 2007 gezamenlijke toezichtactiviteiten uit met partijen die in het toezicht op het hoger onderwijs actief zijn: de NVAO, de Auditdiensten van OCW en LNV en CFI als informatieleverancier aan de partners in het geïntegreerd toezicht.

In 2007 wordt gezamenlijk aan de volgende onderwerpen gewerkt:

- Aangewezen onderwijs
- Lerarenopleidingen (thema onderwerp hoofdstuk 4)
- Buitenlandse studenten in Nederland
- Werking van het accreditatiestelsel (thema onderwerp hoofdstuk 4)
- Open bestel
- Gedragscode internationale studenten (thema onderwerp hoofdstuk 4)
- Governance
- Nieuwe bekostiging

- Publieke middelen in private activiteiten
- Ontwikkelactiviteiten (3.1)

Aangewezen onderwijs

Er zijn in toenemende mate indicaties van zwakke plekken in het aangewezen onderwijs. Daarom is het wenselijk het toezicht een meer solide basis te geven. Dit onderzoek sluit aan bij een aantal onderzoeken in 2006, gericht op instellingen met verhoogd risico.

Buitenlandse studenten in Nederland

De aanleiding van dit onderzoek ligt in het feit dat verscheidene instellingen op onzorgvuldige wijze buitenlandse studenten werven. Doel van dit project is dan ook om de activiteiten op de internationale onderwijsmarkt van een aantal geselecteerde instellingen (aangewezen en bekostigd) voor hoger onderwijs te onderzoeken. Bij dit onderzoek wordt aangesloten op het onderzoek aangewezen onderwijs.

Open bestel

Komende jaren starten experimenten met kansen voor nieuwe toetreders in daartoe aangewezen delen van het hoger onderwijs. De inspectie heeft een rol bij de beoordeling van nieuwe aanvragen.

Governance

In vervolg op het onderzoek van de inspectie in 2005 naar de Raden van Toezicht programmeren de toezichthouders voor 2007 een gezamenlijk vervolgonderzoek naar Governance waarbij zowel de kwaliteit van het bestuur, de werking van het interne toezicht als ook de samenwerking tussen beide wordt onderzocht.

Nieuwe bekostiging en Publieke middelen in private activiteiten

De inspectie zal ook deelnemen aan de onderzoeken naar nieuwe bekostiging en publieke middelen in private activiteiten, die onder aansturing van de auditdienst staan.

Reguliere jaarwerkprogramma

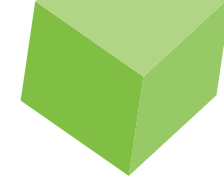
Naast bovengenoemde samenwerkingsprojecten voert de inspectie hoger onderwijs voor 2007 ook toezichtactiviteiten uit in het kader van haar eigen reguliere jaarwerkprogramma:

- ◆ toezicht op het accreditatiestelsel;
- ◆ toezicht op de zij-instroom;
- ◆ monitoren van de invoering van de bachelor-masterstructuur;
- ◆ monitoren van ontwikkelingen op het gebied van examinering;
- ◆ monitoren van ontwikkelingen op het gebied van toegankelijkheid;
- ◆ rapporteren over ontwikkelingen in het hoger onderwijs.

Voor wat betreft de invoering van de bama-structuur hebben OCW en de inspectie afgesproken dat de periode van monitoring door de inspectie met een jaar wordt verlengd. Er zijn aspecten van deze structuur die nog onvoldoende zijn belicht, zo blijkt onder meer uit de rapportages van de inspectie zelf. De door OCW geplande en door haar zelf uit te voeren slotevaluatie zal worden verschoven naar 2008. De inspectie zal in 2007 nagaan of er problemen zijn verbonden aan de reguliere éénjarige duur van de master in het wetenschappelijk onderwijs. Daarnaast zal de inspectie, samen met de partners in het kader van Geïntegreerd toezicht, nagaan welke factoren op het gebied van bekostiging, studiefinanciering en rechtspositie doorstroming naar masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs belemmeren.

3.8 Aantallen onderzoeken

De inspectie gaat bij haar onderzoeken uit van zogenaamde objecten van toezicht. De volgende lijst geeft het aantal objecten van toezicht weer in de afzonderlijke onderwijssectoren, per toezichtregio, naar de stand van zaken begin juni 2006.

Totaal aantal objecten van Toezicht					
Toezichtregio	po	ec	vo	bve	totaal
Breda	1.005	76	130	79	1.290
Eindhoven	1.013	63	160		1.236
Groningen	1.178	54	138		1.370
Haarlem	1.099	42	190		1.331
Utrecht	1.079	58	197	72	1.406
Zoetermeer	1.072	54	230		1.356
Zwolle	1.153	70	160	37	1.420
totaal	7.599	417	1.205	188	9.409

Aantallen onderzoeken in 2007

De inspectie onderzoekt, conform de WOT in het po/vo/ec in een vierjarige cyclus alle objecten van toezicht. Dat betekent dat scholen in po/vo/ec eens in de vier jaar minimaal één periodiek kwaliteitsonderzoek (pko) krijgen en in de overige jaren een jaarlijks onderzoek (jo). Bij bve is de vaste cyclus losgelaten met de invoering van het nieuwe risicogerichte toezicht per 1 augustus 2006. In de bve-sector krijgen instellingen jaarlijks een risicoanalyse en een jaarlijks bezoek en afhankelijk van de uitkomst van de risicoanalyses eventueel een kwaliteitsonderzoek. Hierdoor is het aantal in het schema opgenomen kwaliteitsonderzoeken voor de bve-sector een schatting. De precieze gevolgen van het werken met risicoanalyses voor de planning en capaciteit zullen in het experimenteerjaar in kaart gebracht worden. In het kader van de risicogestuurde werkwijze verandert de inrichting van het periodiek kwaliteitsonderzoek in 2007. Het zal zich, op basis van de risicoanalyse vooraf, meer richten op aspecten en instellingsonderdelen waar kwaliteitsrisico's worden verondersteld, en minder op aspecten en instellingsonderdelen waar dat niet het geval is. Dit heeft tot gevolg dat de aandacht in de onderzoeken verschuift en er meer tijd besteed wordt aan onderdelen met risico en minder aan onderdelen zonder risico. Voor de uitgebreide beschrijving van de verschillende onderzoeksvormen, zie bijlage I.

Onaangekondigde bezoeken

In 2006 heeft de inspectie in de sectoren po, vo en bve onaangekondigde bezoeken afgelegd. Het betrof hierbij twee soorten onderzoeken: onaangekondigde kwaliteitsonderzoeken in po en incidentele onderzoeken. Deze incidentele onaangekondigde bezoeken

waren gericht op de deelname aan de Cito-toets in po, naar examens, niet-toegestaan onderwijs en onderwijstijd in vo en naar onderwijstijd in bve. In 2007 zullen de onaangekondigde incidentele onderzoeken worden voortgezet (zie ook thema 5, naleving onderwijstijd in paragraaf 4.2.2). De onaangekondigde kwaliteitsonderzoeken in po worden in het najaar van 2006 geëvalueerd. Afhankelijk van de resultaten van deze evaluatie wordt een besluit genomen over de invulling van deze vorm van onaangekondigde bezoeken in 2007.

In 2007 vinden per sector de volgende onderzoeken plaats:

Soort onderzoek	po	ec	vo	bve	totaal
JO	5.319	292	843	113	6.567
PKO/OKV	2.280	125	362	*75	2.842
totaal	7.599	417	1.205	188	9.409

* Dit betreft een aanname.

4 Onderwijsverslag en themarapportages

De inspectie geeft niet alleen haar oordeel over de kwaliteit van individuele onderwijsinstellingen, maar doet ook uitspraken over bepaalde thema's en over het onderwijsbestel als geheel. Het Onderwijsverslag vindt zijn grondslag in artikel 23 van de Grondwet, waar lid 8 bepaalt dat de regering jaarlijks verslag doet aan de Staten-Generaal over de staat van het onderwijs. De Wet op het onderwijstoezicht regelt dat de inspectie jaarlijks uiterlijk in de eerste week van mei het Onderwijsverslag vaststelt. Samen met de bestuurlijke reactie van de ministers van OCW en LNV wordt het aan de Tweede Kamer gezonden.

Het beleid van ministers van OCW en LNV en inspectie zijn bepalend voor de inhoudelijke accenten in het toezicht en de onderzoeksactiviteiten. Daarbij laat de inspectie zich leiden door de vraag of het onderwerp voldoende toegevoegde waarde heeft voor het onderwijs, gelet op de maatschappelijke functies van het onderwijs en het goede verloop van het onderwijsproces. Het hoeft het niet altijd te gaan om een probleem: soms moeten ook positieve ontwikkelingen meer aandacht krijgen. Bovendien moet het onderwerp passen bij de toezichttaak van de inspectie.

Bij de keuze van de onderwerpen voor themaonderzoeken spelen verschillende factoren een rol, namelijk:

- signalen uit het toezicht en uit eerder eigen onderzoek;
- de beleidsprioriteiten en maatregelen van de ministers van OCW en LNV;
- het maatschappelijk debat over onderwijs en jeugdzaken;
- afspraken met het bestuursdepartement;
- ernstige of periodiek terugkerende klachten.

Actuele ontwikkelingen kunnen tot aanpassingen van de voornemens leiden.

Over de definitieve onderzoeksvragen overlegt de inspectie met de departementen van OCW en LNV.

4.1

Inhoud verslag over de staat van het onderwijs 2005/2006

Het eerstvolgende Onderwijsverslag verschijnt uiterlijk in mei 2007. Evenals in voorgaande jaren wordt in het Onderwijsverslag over 2005/2006 de staat van het onderwijs per onderwijssector in aparte hoofdstukken beschreven. Hieronder volgt de indeling van de sectorhoofdstukken.

Indeling sectorhoofdstukken

De staat van het primair onderwijs

- taal/lezen groep 1 t/m 4;
- ambulante begeleiding;
- v(s)o cluster 4;
- governance/code goed bestuur.

De staat van het voortgezet onderwijs

- onderwijstijd;
- samenwerkingsverbanden zorg;
- niet toegestaan onderwijs;
- particulier onderwijs;
- optimale benutting van talenten bij leerlingen;
- vormgeving governance;
- vrijwillige ouderbijdrage;
- toezicht op reboundvoorzieningen;
- sport en bewegen.

De staat van het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie

De staat van het hoger onderwijs

- toezicht op accreditatie;
- bachelor-master;
- toegankelijkheid (studenten met buitenlandse vooropleiding);
- rechtmatigheid afgifte getuigschriften.

Naast het sectorale gedeelte wordt de thematische benadering, die de afgelopen jaren werd ingezet, versterkt.

De inspectie besteedt in ieder geval aandacht aan de volgende thema's, zoals in het jaarwerkplan over 2006 is vastgelegd.

Thema's voor de sectoroverstijgende hoofdstukken

De leerlingen

- 1. Zorg voor en begeleiding van risicoleerlingen**
 - leerlingen met zwakke prestaties bij taal en rekenen;
 - instroom en kwaliteit van leerwegondersteunend onderwijs;
 - leerlingen op wachtlijsten;
 - leerlingen met een rugzak;
 - chronisch zieke leerlingen;
 - leerlingen die voortijdig het onderwijs verlaten.
- 2. Veiligheid en sociale cohesie onder leerlingen**
 - de veiligheid van leerlingen;
 - discriminatie in het onderwijs;
 - sociale opbrengsten van het onderwijs;
 - Burgerschap.

De leraren

- 1. Onderwijspersoneel**
 - vergrijzing en vervanging;
 - personeelsbeleid;
 - opvang nieuwe leraren en zij-instromers;
 - groepsgrootte en personele bezetting.

De onderwijsinstellingen

- 1. Innovatie in het onderwijs**
 - innovatieve onderwijspraktijken;
 - techniek in het basisonderwijs;
 - vernieuwing in het groene onderwijs (Regeling Innovatie Groen Onderwijs);
 - onderwijsvernieuwing in de beroepspraktijk.
- 2. Waarborgen van de kwaliteit van onderwijs**
 - zwakke en zeer zwakke scholen;
 - huisvesting van onderwijsinstellingen.

Het onderwijsstelsel

- 1. Werking van het stelsel**
 - aansluiting van het primair op het voortgezet onderwijs;
 - aansluiting van het voortgezet speciaal onderwijs op het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie;
 - de beroepskolom.

4.2 Verslag over de staat van het onderwijs 2006/2007 en daarvoor uit te voeren themarapportages in 2007

Deze paragraaf presenteert de onderwerpen waarover wordt gerapporteerd in het Onderwijsverslag over 2006/2007 (dat in mei 2008 wordt gepubliceerd) en/of in afzonderlijke rapporten: de themarapportages. De keuze voor deze thema's is tot stand gekomen op basis van bevindingen uit het reguliere toezicht, beleidsprioriteiten van OCW, politiek-maatschappelijke vraagstukken en politieke toezeggingen van de minister. Uiteraard wordt, daar waar nodig en mogelijk, onderzoek gezamenlijk met de Auditdienst uitgevoerd.

4.2.1 Samenvattend overzicht

Onderwerp	Sector	Publicatievorm / product
I. Waarborgen van de kwaliteit van het onderwijs		
1. Basisvaardigheden: rekenen, wiskunde en taal	po, vo, bve	Onderwijsverslag 2006/2007, brochure voor leraren in het po en vo, themarapportage
2. Innovatie	po, vo, bve	Onderwijsverslag 2006/2007, digitale portretten van nieuwe vormen van leren
3. Excellente en onderpresterende scholen	po	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
4. Voor- en vroegschoolse educatie	po	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
5. Naleving onderwijstijd	vo, bve	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
6. Huisvesting	vo	Onderwijsverslag 2006/2007
7. Cultuureducatie	po	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
8. Gedragscode internationale studenten	ho	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
II. Zorg en begeleiding		
9. Leerlingenzorg	po, vo, ec	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
10. Leerlingenuitval	vo, bve	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
III. Onderwijspersoneel		
11. Personeelsbeleid en de wet BIO	po, vo	Onderwijsverslag 2006/2007
12. De kwaliteit van de lerarenopleiding	ho	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage

Onderwerp	Sector	Publicatievorm / product
IV. Maatschappelijke vraagstukken, in het bijzonder rond veiligheid en sociale cohesie		
13. Sociale cohesie	po, vo, ec	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
14. Allocatie en segregatie	po, vo	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
15. Veiligheid	po, vo, bve	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
V. Werking van het onderwijsbestel		
16. Governance	po, vo, ec, bve	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
17. Beroepskolom	vo, bve	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage
18. Werking van het accreditatiestelsel	ho	Onderwijsverslag 2006/2007, themarapportage

4.2.2 Toelichting

I. Waarborgen kwaliteit van het onderwijs

1. Basisvaardigheden: taal en rekenen

Aanleiding

Scholen blijken te verschillen in prestaties (leerresultaten) die zij met hun leerlingen bereiken. Voorts blijkt dat deze verschillen niet altijd samenhangen met het sociaaleconomisch milieu (SEM) waaruit de leerlingen afkomstig zijn, maar voor een belangrijk deel zijn terug te voeren op de didactiek die wordt gehanteerd. Dit verband is aangetoond voor technisch lezen in het basisonderwijs. Verwacht mag worden dat verbeteringen in de didactiek van het technisch lezen op die scholen die hierin achterblijven zullen leiden tot betere leerresultaten van leerlingen. In het onderhavige programma wordt onderzocht in hoeverre deze tendens zich ook voordoet bij de andere basisvaardigheden in het primair en voortgezet onderwijs: taal, rekenen en wiskunde en sociale

vaardigheden. Gegeven de tegenvallende uitkomsten van het Periodiek peilingsonderzoek in het primair onderwijs (PPON) 2006 naar rekenen en wiskunde in het basisonderwijs wordt in 2007 met dit leer- en vormingsgebied gestart. Daarna worden de andere basisvaardigheden onderzocht.

Ook vanuit bve stromen leerlingen door naar de PABO en wel vanuit de opleidingen SPW (afstudeervariant) en Onderwijsassistent. Dit is een veelgebruikte route voor leerlingen die geen vwo of havo hebben afgesloten. In het onderzoek zal daarom ook de kwaliteit van het onderwijs in taal en rekenen bij deze opleidingen onderzocht worden. Hiervoor kan niet bij PPON aangesloten worden. Er zullen aparte instrumenten ontworpen worden om het vaardigheidsniveau taal en rekenen en de didactische aanpak vast te stellen, waarbij aangesloten zal worden bij bestaande instrumenten voor vo.

Doelen

Het eerste doel van het onderzoek is gegevens op te leveren over de stand van zaken van de kwaliteit van het onderwijs in de basisvaardigheden rekenen en wiskunde en taal. Om het beeld te objectiveren worden de Nederlandse rendementsgegevens vergeleken met OECD-cijfers van andere landen.

Centrale Onderzoeksvragen

De centrale vragen van het project luiden als volgt:

1. Hoe presteren Nederlandse scholen voor primair en voortgezet onderwijs op de basisvaardigheden rekenen, wiskunde en taal en hoe kunnen die prestaties worden verklaard en verbeterd?
2. Wat is de kwaliteit van het onderwijs in de basisvaardigheden rekenen, wiskunde en taal op de opleidingen SPW en Onderwijsassistent.

2. Innovatie

Aanleiding

In de verschillende Koersplannen voor po, vo en bve staat het begrip innovatie centraal. In dat kader besteedde de onderwijsinspectie in het OV 2004-2005 een hoofdstuk aan Nieuwe vormen van leren.

De belangrijkste conclusies daaruit zijn:

- Er is een grote variëteit aan nieuwe vormen van leren; 'het' nieuwe leren bestaat niet.
- Scholen die integraal op een nieuw concept overgaan hebben moeite om de leeropbrengsten in kaart te brengen.
- Scholen die het invoeringsproces niet zorgvuldig uitlijnen, niet zorgen voor voldoende draagvlak en niet nauwgezet evalueren, hebben problemen met hun kwaliteit.
- Er is, mede gelet op de korte looptijd van de meeste innovaties, nog geen evidentie dat de leerresultaten verbeteren, dat de schooluitval vermindert en dat het toepassen van nieuwe vormen van leren de hoogbegaafde leerlingen aan de ene kant voldoende uitdaagt en de zwakkere zorgleerlingen aan de andere kant voldoende structuur en ondersteuning biedt.
- De inspectie vindt het van belang in deze fase de vinger aan de pols te houden. Hierbij wordt ook de kwaliteitszorg van de instellingen in ogenschouw genomen.

Doelen

1. Vaststellen van criteria om de groep scholen te identificeren die een integrale verandering van het onderwijsconcept op basis van nieuwe vormen van leren beogen.
2. Uitvoeren van nadere kwantitatieve en kwalitatieve analyses op boven bedoelde groep scholen op basis van PKO-rapporten over twee schooljaren.
3. Beschrijvingen van innovatieve scholen

Centrale Onderzoeksvragen

1. Hoe verhoudt de kwaliteit van het onderwijs op de groep integraal vernieuwende scholen zich tot de rest?
2. Welke aspecten bij de invoering werken positief uit dan wel negatief?
3. Is er een effect zichtbaar van de toepassing van nieuwe vormen van leren op de motivatie van leerlingen en op het voortijdig schoolverlaten?
4. Zijn de (onderwijs)behoefte van extra getalenteerde leerlingen en de zwakkere zorgleerlingen voldoende gewaarborgd?
5. Specifiek voor bve: op welke manier bereiden instellingen zich voor op de invoering van het competentiegericht onderwijs?

3. Excellente en onderpresterende scholen

Aanleiding

Al gedurende een aantal jaren doet de inspectie onderzoek naar de zeer zwakke scholen. Het accent heeft daarbij tot nu toe gelegen op het basisonderwijs. In het verlengde van het onderzoek van 2005 en 2006 naar het ontstaan en de ontwikkeling van zeer zwakke scholen in het basisonderwijs, wordt het onderzoeksterrein in 2007 verder verbreed enerzijds naar de zwakke, risicovolle scholen en anderzijds naar de excellente scholen. Met name de categorie 'excellente scholen' heeft de inspectie tot nog toe niet gedefinieerd. Het gaat daarbij om scholen die een (grote) toegevoegde waarde hebben, met andere woorden scholen waar de leerlingen (grote) leerwinst behalen. Daartoe zal het begrip 'toegevoegde waarde' geoperationaliseerd moeten worden.

Doelen

In het onderzoek naar zeer zwakke scholen worden een aantal verdiepingsvragen gesteld naar aanleiding van de uitkomsten van de eerdere onderzoeken.

In het huidige toezicht onderscheiden we geen excellente scholen. Het doel van dit onderzoek is het begrip '(grote) toegevoegde waarde' te operationaliseren en te rapporteren over scholen die aan dit criterium voldoen, de excellente scholen in het po en vo. Het onderzoek moet tevens aanknopingspunten opleveren voor eventuele aanpassingen van de toezicht- en waarderingskaders.

Onderzoeksvragen

Zeer zwakke scholen:

1. Waarom zijn de problemen erger geworden op de huidige zeer zwakke scholen?
2. Wat zijn de kenmerken van risicovolle scholen?
3. Welke effecten hebben veranderingen in de bestuurlijke context van het po gehad op zeer zwakke scholen?

Excellente scholen

1. Op hoeveel scholen is over een reeks van jaren sprake van grote toegevoegde waarde?
2. Wat zijn de kenmerken van het onderwijsleerproces, de schoolorganisatie, het leiderschap en het schoolbestuur van deze scholen?
3. Welke contextkenmerken dragen bij aan de toegevoegde waarde van deze scholen?
4. Op grond van welke criteria kan de inspectie excellente scholen detecteren?

4. Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Aanleiding

Sinds 2000 is in veel gemeenten in Nederland aandacht voor de voor- en vroegschoolse educatie (VVE). In het kader van het onderwijsachterstandenbeleid wordt door peuterspeelzalen en basisscholen (met name in de groepen 1 en 2) in de zogenaamde voorscholen samengewerkt met het doel mogelijke (taal)achterstanden bij kinderen zo vroeg mogelijk op te sporen en te bestrijden.

Inmiddels is het drie-jarige implementatietraject van specifieke VVE-programma's bij een aantal voorscholen afgerond. In de G4 is de vraag gerezen hoe de beoordeling en de stimulering van de kwaliteit en de kwaliteitsontwikkeling van de voorscholen het beste gestalte kan krijgen door middel van toezicht. Het gaat daarbij nadrukkelijk om de doorgaande leerlijn van de peuterspeelzaal tot en met groep 2 van de basisschool. Overleg tussen de G4 en de Minister heeft geresulteerd in een verzoek aan de inspectie een pilot uit te voeren met toezicht op VVE in de G4.

Doelen

Doel van het project is de kwaliteit te beoordelen van de voor- en vroegschoolse educatie in de G4 (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht). Bij circa driehonderd voor- en vroegscholen worden in 2007 VVE-PKO's uitgevoerd die resulteren in VVE-rapporten voor elke voor- en vroegschool. Deze VVE-PKO's zijn ingebed in een ITJ-benadering per gemeente. Voorts komen er samenvattende rapportages op mesoniveau (stadsdeel, schoolbestuur e.d.) en per gemeente.

Centrale Onderzoeksvraag

De centrale vraag van het project luidt als volgt: wat is de kwaliteit van de voor- en vroegschoolse educatie in de G4 en hoe kan die kwaliteit worden verklaard en zo nodig verbeterd?

5. Naleving onderwijstijd in vo en bve

Aanleiding

Medio 2006 is door de inspectie gerapporteerd over de naleving van de onderwijstijd in de sectoren vo en bve. Op basis van deze onderzoeksrapporten heeft de minister van OCW in haar beleidsreactie van 7 september 2006 aan de Tweede Kamer aangekondigd dat de Auditdienst OCW en de Inspectie tijdens het studiejaar 2006/2007 onaanbevestigd extra onderzoeken naar de onderwijstijd zullen uitvoeren. De onderzoeken vinden plaats in het najaar van 2006 en in de tweede helft van het schooljaar 2006/2007.

Doelen

De onderzoeken zijn erop gericht de naleving van de 850-urennorm in het middelbaar beroepsonderwijs en de voorschriften voor het wettelijk minimum aantal uren in het voortgezet onderwijs in het school- en studiejaar 2006/2007 vast te stellen. Ze moeten zodanige informatie opleveren dat instellingen die de norm niet naleven bij de minister van OCW kunnen worden gemeld. Hierna kan zo nodig een sanctie wordt opgelegd.

Onderzoeksvraag

De onderzoeken in het najaar 2006, waarover uiterlijk in januari 2007 zal worden gerapporteerd, zijn gericht op een controle of de programmering voldoet aan respectievelijk de wettelijke voorschriften en de 850-urennorm, inclusief een controle of sprake is van een realistische planning van de onderwijstijd. Daarbij zal ook worden onderzocht of de instelling rekening heeft gehouden met voorzienbare lesuitval,

en of de instelling een deugdelijk registratiesysteem hanteert. Het onderzoek wordt uitgevoerd bij een aselechte groep instellingen én bij de instellingen die substantieel onder de urennorm zat tijdens het studiejaar 2005/2006.

De onderzoeken in de tweede helft van het studiejaar 2006/2007 zijn gericht op vaststelling van de naleving van de wettelijke bepalingen met betrekking tot onderwijstijd, van zowel de geprogrammeerde als de gerealiseerde onderwijstijd en naar de registratie en verantwoording daarvan.

De rapporten hierover zijn in september 2007 gereed.

6. Huisvesting voortgezet onderwijs

Aanleiding

Veel scholen kampen met problemen in de vormgeving van het onderwijs vanwege de staat van de huisvesting. Dit geldt met name voor scholen die in het onderwijsprogramma het gebruik van adequate praktijklokalen nodig hebben, zoals het vmbo en het praktijkonderwijs. De kwaliteit van belangrijke aspecten van het onderwijs staat op deze scholen onder druk omdat de condities waaronder goed onderwijs gegeven kan worden niet altijd aanwezig zijn.

Doelen

Mede vanwege vragen uit het onderwijsveld voert de inspectie in 2006 aandacht besteed aan dit aspect, vanuit de onderzoeksvraag 'In hoeverre is de huisvesting ondersteunend dan wel belemmerend voor bepaalde aspecten van de kwaliteit van het onderwijs?'. Dit onderzoek zal in 2007 worden voortgezet en verdiept.

Onderzoeksvraag

Welke factoren uit de huisvesting zijn ondersteunend dan wel belemmerend voor bepaalde aspecten van de kwaliteit van het onderwijs en hoe gaan scholen hiermee om?

7. Cultuureducatie

Aanleiding

Een grote groep scholen voor primair onderwijs (80 procent) heeft zich ingeschreven voor de regeling Versterking Cultuureducatie. Dit kwantitatieve suc-

ces rechtvaardigt dat de inspectie aandacht besteed aan de wijze waarop scholen op onderdelen vorm en inhoud geven aan cultuureducatie.

Doelen

Doel van het project is de kwaliteit te bepalen van één of meer aspecten van het onderwijs met, over en door cultuur.

Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag wordt in het najaar 2006 bepaald, naar aanleiding van een oriëntatie die op verzoek van het project Cultuur en School wordt uitgevoerd door bureau Sardes.

8. Gedragscode internationale studenten

Sinds 1 mei 2006 is de *Gedragscode internationale student in het Nederlandse Hoger Onderwijs* operationeel. Deze gedragscode heeft betrekking op een breed scala aan onderwerpen die samenhangen met het aanbieden van onderwijs op de internationale markt. De hoofdrubrieken zijn informatievoorziening over inhoud, organisatie en kosten van het onderwijs, toelating tot de opleidingen, en aanbod voor en begeleiding van buitenlandse studenten. Over twee à drie jaar moet de werking van de gedragscode geëvalueerd worden. Om de ontwikkelingen goed in beeld te kunnen brengen worden vanaf 2007 gegevens verzameld. De inspectie heeft werkrelaties met de Commissie Gedragscode en is permanent bij alle activiteiten betrokken.

II. Zorg en begeleiding

9. Leerlingenzorg

Aanleiding

In toenemende mate is de kwaliteit van de zorgstructuur op scholen afhankelijk van het continuüm van zorg in bovenschoolse verbanden, samenwerkingsverbanden in po, vo en de REC's. Door beleidsontwikkelingen, die de zorg in het onderwijs herijken, lijkt de bovenschoolse zorgstructuur aan belang te winnen. Dit sluit ook aan bij de opvatting dat toezicht op de kwaliteit van de keten er steeds meer toe doet. Uit onderzoek van de inspectie blijkt dat daar waar de kwaliteit van het systeem van leerlingenzorg op individuele scholen aan kwaliteit wint, er in toenemende mate leerlingen 'uit de boot dreigen te vallen'.

Doelen

In kaart brengen waardoor het komt dat de leerlingenzorg op veel scholen op orde is, terwijl in toenemende mate een groter aantal leerlingen 'uit de boot dreigt te vallen', uitgesplitst naar regio. Inzicht krijgen in de preventieve en curatieve maatregelen die scholen en instellingen treffen voor leerlingen met leer- en gedragsproblemen.

Onderzoeksvragen

- In welke regio's ligt het aantal leerlingen met leer- en gedragproblemen boven het landelijk gemiddelde? En wat zijn daar dan de oorzaken van?
- Welke preventieve en curatieve maatregelen treffen scholen en onderwijsinstellingen in regio's die veel respectievelijk weinig leerlingen met leer- en gedragsproblemen hebben? Sluiten die maatregelen aan bij de regionale problemen die er de oorzaak van zijn?

10. Leerlingenuitval

Aanleiding

De inspectie werkt steeds meer op basis van risicoanalyses. Dat houdt in dat zij met voorrang de scholen en onderwijsinstellingen wil bezoeken waar leerlingen onvoldoende kans krijgen om te leren wat ze zouden kunnen leren. Dit hangt gedeeltelijk samen met het aantal jongeren dat het onderwijs verlaat zonder startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Echter, niet voor alle leerlingen zonder startkwalificatie geldt dat zij onvoldoende kans hebben geregen om te leren wat ze zouden kunnen leren. Op dit moment is er onvoldoende inzicht in aantallen voortijdig schoolverlaters en schoolfactoren die samenhangen met voortijdig schoolverlaten.

Doelen

Er bestaan verschillende definities van voortijdig schoolverlaters. Het inspectieonderzoek richt zich op:

1. leerplichtige leerlingen met een vmbo-diploma, die niet doorstromen naar het mbo;
2. leerlingen die de basisvorming verlaten;
3. leerlingen die zonder diploma de bovenbouw van het vo verlaten;
4. jongeren die voortijdig het mbo 1-2 verlaten.

Het gaat er om het aantal voortijdig schoolverlaters per vestiging van het vo, uitgesplitst naar leerjaar en onderwijssoort en het aantal voortijdig schoolverlaters per roc en aoc, uitgesplitst naar opleiding en

leerjaar, vast te stellen. Doel is om vervolgens inzicht te krijgen in de schoolfactoren die samenhangen met voortijdig schoolverlaten.

Onderzoeksvragen

- Op welke scholen en instellingen ligt de uitval van leerlingen of onderwijsdeelnemers over een reeks van jaren duidelijk boven het landelijk gemiddelde?
- Hoeveel van deze leerlingen of onderwijsdeelnemers vallen onder de Leerplichtwet?
- Welke maatregelen treffen scholen en instellingen die veel respectievelijk weinig schooluitval kennen ter voorkoming van spijbelen en voortijdig schoolverlaten? Welke begeleiding bieden scholen aan hun leerlingen bij hun schoolloopbaan- en beroepskeuze?
- Hoe verhouden de rendementcijfers zich internationaal ten opzichte van de OECD-cijfers?
- Hoe staat het met de naleving in de sectoren vo en bve van de bepalingen inzake de meldingen rond afwezigheid en voortijdig schoolverlaten aan gemeenten, RMC en IBG?

III. Onderwijspersoneel

11. Personeelsbeleid en de wet BIO

Aanleiding

Met ingang van 1 augustus 2006 is de wet BIO (wet op de beroepen in het onderwijs) van kracht. In deze wet is onder meer geregeld hoe scholen om dienen te gaan met de bevoegdheden van de leraren. De wet BIO is wat betreft de volgende punten van belang voor het inspectietoezicht: de (on)bevoegde docenten, met name in het voortgezet onderwijs, de zij-instromers, en het personeelsbeleid op (zeer) zwakke scholen.

Doelen

De (on)bevoegde docenten

Met name in het voortgezet onderwijs is relatief vaak sprake van leraren die niet bevoegd zijn om een bepaald vak te geven. De prognoses van OCW geven aan dat er steeds meer onbevoegden komen in deze sector. Daar komt bij dat vo-scholen tot dit schooljaar ontheffing moesten aanvragen bij de inspectie voor het lesgeven door onbevoegden (artikel 33 WVO) en dat nu niet meer hoeven. Met name in het vo speelt

de discussie of de docenten voldoende bevoegd en bekwaam zijn om onderwijs van voldoende kwaliteit te verzorgen.

Doel: Meer inzicht krijgen in de vraag óf er veel onbevoegde lessen gegeven worden in het vo en in hoeverre dit consequenties heeft en kan hebben voor de kwaliteit van het onderwijs.

Zij-instromers

De interimwet op de zij-instromers is opgenomen in de wet BIO. De inspectie moet volgens de wet BIO bijhouden hoeveel geschiktheidsverklaringen en bekwaamheidsonderzoeken er elk half jaar worden afgegeven respectievelijk worden uitgevoerd. De inspectie registreert de door erkende instellingen (assessmentcentra) afgegeven geschiktheidsverklaringen voor zij-instromers in het po en vo, en ook voor de door ho-instellingen (lerarenopleidingen) afgegeven getuigschriften op basis van bekwaamheidsonderzoeken van zij-instromers met geschiktheidsverklaring.

Doel: Inzicht hebben in het aantal geschiktheidsverklaringen en bekwaamheidsonderzoeken die elk half jaar worden afgegeven respectievelijk worden uitgevoerd.

Het personeelsbeleid op (zeer) zwakke scholen

Uit inspectieanalyse van de rapporten van de (zeer) zwakke scholen blijkt dat er vaak sprake is van tekortkomingen op het gebied van personeel en organisatie. In de rapportages van de personeels- en organisatiefactoren wordt geen vast stramien gebruikt. De inspectie wil deze factoren meer volgens een vast 'format' beschrijven in een toezichtmodule P&O. Deze module kan ingezet worden bij de risicoanalyses, het geïntegreerde toezicht en in voorkomende gevallen bij een Nader Onderzoek en bij de Periodieke Kwaliteits Onderzoeken bij de (zeer) zwakke scholen.

Doel: Het systematischer beschrijven in de inspectierapporten van (zeer) zwakke scholen óf, en zo ja, welke P&O-factoren (personeel, organisatie en management) daarbij een rol spelen.

Onderzoeksvragen

1. De (on)bevoegde docenten, met name in het vo: worden er veel onbevoegde lessen gegeven in het vo, om hoeveel leraren gaat het per school, in welke vakken en welke leerjaren en heeft dit consequenties (en kan dit consequenties hebben) voor de kwaliteit van het onderwijs?

2. Hoeveel geschiktheidsverklaringen worden er elk half jaar afgegeven en hoeveel bekwaamheidsonderzoeken worden er elk half jaar uitgevoerd?
3. Spelen P&O-factoren (personeel, organisatie en management) een rol bij het beoordelen van inspectierapporten van (zeer) zwakke scholen en zo ja, hoe kan die rol in de rapporten systematischer beschreven worden?

12. De kwaliteit van de lerarenopleiding

In 2007 worden drie onderwerpen binnen dit thema uitgediept: opleiden in de school, de beleidsagenda lerarenopleidingen, en examens en bekwaamheid.

Opleiden in de school

Aanleiding

De Pabo's en de lerarenopleidingen voortgezet onderwijs worden rond 2010 opnieuw geaccrediteerd. Bij de vorige accreditatie zijn de duale opleidingen, waaronder opleiden in de school, niet aan een kwaliteitstoets onderworpen.

(Vrijwel) alle lerarenopleidingen hebben inmiddels convenanten gesloten met schoolbesturen over duale opleidingstrajecten. Deze convenanten hebben vooral betrekking op de condities; onderzoek is gewenst naar de kwaliteit van de uitvoering.

De inspectie verricht daarom in 2006-2007 (samen met de NVAO) een themaonderzoek naar 'opleiden in de school'.

Doel

Doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de wijze waarop adequaat toezicht op opleiden in de school ingericht moet worden. Borging van kwaliteit van het leren op de werkplek vraagt om goede afspraken tussen NVAO en inspectie over het toezicht vanuit de onderscheiden verantwoordelijkheden van NVAO en inspectie. Over het projectplan vindt nog overleg plaats met OCW.

Onderzoeksvraag

Op welke wijze kan opleiden in de school adequaat ingericht worden op school?

Beleidsagenda lerarenopleidingen

Aanleiding

In 2005 is de beleidsagenda lerarenopleidingen in uitvoering genomen. De resultaatafspraken uit deze beleidsagenda worden gemonitord in de periode 2005-2008. Over de eventuele rol van de inspectie hierbij vindt nog overleg plaats met PCW

Doel

De monitoring concentreert zich op de werking van de beleidsagenda, de realisatie van de doelen, (eventuele) onvoorziene effecten en de verantwoording van de besteding van de middelen die additioneel beschikbaar worden gesteld.

De inspectie neemt deel aan deze monitoring. Over de eventuele rol van de inspectie bij deze monitoring vindt nog overleg plaats met OCW.

Onderzoeksvragen

1. Werkt de beleidsagenda?
2. Worden de doelen gerealiseerd?
3. Zijn er onvoorziene effecten?
4. Is er een voldoende verantwoording van de middelen die additioneel beschikbaar worden gesteld?

Examens en bekwaamheid

Aanleiding

Speciaal aandachtspunt wat de lerarenopleidingen betreft is het toezicht op de inhoud en de inrichting van de examens en de Erkenning van competenties (EVC), onder meer naar aanleiding van het rapport Doortastend Onderwijstoezicht van de Onderwijsraad. Op basis van de bevindingen uit het onderzoek 'betrouwbaarheid van getuigschriften' uit 2006 worden in 2007 vervolgvragen ingezet. Dit onderwerp zal worden geagendeerd in het RT-HO.

Doel

Toezicht uitoefenen op de inhoud en de inrichting van de examens en op de erkenning van competenties (EVC).

Onderzoeksvragen

1. Zijn de inhoud en de inrichting van de examens van voldoende kwaliteit?
2. Is de erkenning van competenties van voldoende kwaliteit?

IV. Maatschappelijke vraagstukken, in het bijzonder rond veiligheid en sociale cohesie

13. Effectief onderwijs voor bevordering van sociale cohesie

Aanleiding

De veranderingen in de Nederlandse samenleving leiden ertoe dat opnieuw nadruk wordt gelegd op de socialiserende taak van de school. In een door diversiteit gekenmerkte samenleving is onderwijs, zo luidt de redenering, één van de weinig overgebleven instrumenten voor overdracht van de gemeenschappelijke cultuur aan nieuwe generaties. Het was deze gedachte die leidde tot uitbreiding van de sectorwetten po, vo en ec met een bepaling die scholen opdraagt het 'actief burgerschap en de sociale integratie' van leerlingen te bevorderen.

Doelen

Naarmate de ideeën meer uiteenlopen over wat relevante doelen en middelen zijn van onderwijs dat actief burgerschap en sociale integratie van leerlingen bevordert, zal het moeilijker zijn om consensus te bereiken over de eisen die aan scholen gesteld moeten worden.

Er is sprake van twee beschrijvende doelen: het verkrijgen van inzicht in de praktijken waarmee scholen invulling geven aan de opdracht tot bevordering van burgerschap en integratie en vergroting van de kennis van de effectiviteit van de methoden en werkwijzen die op dit moment het meest voorkomen.

Onderzoeksvragen

De centrale vraag luidt:

Wat zijn effectieve werkwijzen voor bevordering van actief burgerschap en sociale integratie?

Deze vraag is uitgewerkt in vier deelvragen:

1. Wat zijn de ervaringen met veelgebruikte methoden voor bevordering van actief burgerschap en sociale integratie?
2. Wat zijn effectieve werkwijzen voor bevordering van actief burgerschap en sociale integratie op scholen met overwegend homogene en heterogene leerlingpopulaties?
3. Wat zijn, afgaand op buitenlandse ervaringen, effectieve werkwijzen voor bevordering van actief burgerschap en sociale integratie?

4. Welke doelen streven scholen na bij de invulling die ze geven aan de opdracht tot bevordering van actief burgerschap en sociale integratie? En op welke manier geven scholen invulling aan de realisering van die doelen?

14. Allocatie en segregatie

Aanleiding

Wie welk onderwijs krijgt – en dus wie de kans krijgt de daarbij horende kwalificatie te halen – is van allerlei factoren afhankelijk. Het belang van factoren die met het functioneren van de school zijn verbonden, lijkt toe te nemen. Dat geldt zowel voor wat er binnen de school gebeurt, als voor het proces om de school binnen te komen. Een aantal voorbeelden laat zien dat allocatie en selectie belangrijke instrumenten zijn waarmee scholen de kwaliteit van hun onderwijs, en de resultaten daarvan, proberen te beïnvloeden. Gegevens over de wijze waarop scholen met allocatie en selectie omgaan, en inzicht in de kenmerken van scholen die in dit verband goede resultaten realiseren, betreffen een cruciaal element van onderwijskwaliteit op het niveau van instellingen en bestel. Voor instellingen is vooral de vraag naar differentiële effectiviteit van belang: komt de kwaliteit van een school aan alle leerlingen ten goede, of is de school vooral goed voor sommige groepen leerlingen? Op stelselniveau gaat het om de vraag naar (onder)benutting van talent: in hoeverre slaagt het Nederlandse onderwijs erin zoveel mogelijk leerlingen op een zo hoog mogelijk niveau te laten presteren?

Doelen

Om een beeld te geven van de actuele stand van zaken zal de inspectie gegevens verzamelen over allocatie en selectiebeleid van scholen, met name in het vo en bij de overgang po-vo. Een tweede doel is identificatie van de kenmerken die in dit opzicht goede en onvoldoende presterende scholen van elkaar onderscheiden, zodat beoordeeld kan worden welke daarvan in het reguliere instellingentoezicht en/of risicomodellen zouden moeten worden opgenomen.

Onderzoeksvragen

De centrale vraag omvat twee elementen. *In hoeverre verschilt het selectie- en allocatiebeleid van scholen, en welke invloed heeft dat op de onderwijskansen van leerlingen?* Om een betrouwbaar beeld van de selectie door scholen te krijgen, is het tevens van

belang processen van zelfselectie te verdisconteren. Binnen genoemde vraag wordt daarom apart aandacht aan segregatie van leerlingen geschonken. *In welke mate is sprake van segregatie, en welke rol spelen ouders en scholen daarbij?*

15. Veiligheid

Aanleiding

In mei 2004 stuurde de minister het Plan van Aanpak Veiligheid naar de Kamer. Dit plan benadrukt de toezichhoudende functie van de inspectie waar het gaat om de sociale veiligheid op scholen. Sinds 2004 heeft het thema veiligheid nadrukkelijker een plaats gekregen in het toezicht. In de sector po beantwoorden alle basisscholen vanaf 2005 vragen over de sociale veiligheid in de digitale jaarlijkse vragenlijst. In alle schoolbezoeken en in alle schoolrapporten wordt de veiligheid beoordeeld. In de sectoren vo en ec wordt in 2006 een vergelijkbare werkwijze geïmplementeerd. In de sector bve wordt eveneens in het onderzoek veiligheid meegenomen. Daarnaast zal veiligheid bevestigd worden in de digitale vragenlijst zodat het meespeelt bij de risicobepaling van de instelling.

Probleemstelling

In 2007 zal de inspectie nagaan tot welke resultaten de geïmplementeerde werkwijze in de verschillende sectoren leidt. Bovendien wordt nagegaan of inhoudelijke bijstellingen of aanvullingen in de onderzoeksinstrumenten gewenst dan wel noodzakelijk zijn. Ook wordt expliciet aandacht besteed aan nieuwe ontwikkelingen rond sociale veiligheid, zoals digitaal pesten, vormen van radicalisering en botsingen tussen allochtone en autochtone jongeren op school.

Toezicht op reboundvoorzieningen

Een apart onderdeel in dit kader vormt het toezicht op reboundvoorzieningen.

De minister heeft samenwerkingsverbanden in het voortgezet onderwijs extra financiën verschafte voor het opzetten van reboundvoorzieningen. Rebounds moeten leerlingen die problemen veroorzaken op hun school in staat stellen na een 'afkoelingsperiode' hun schoolloopbaan voort te zetten. Doel van de rebounds is de veiligheidsproblemen op scholen te beperken door leerlingen tijdelijk elders op te vangen. Een tweede doel is voortijdige uitval van

leerlingen te voorkomen door hen na een korte opvang buiten de school terug te schakelen naar het reguliere onderwijs.

De inspectie heeft een kader ontwikkeld voor het toezicht op de reboundvoorzieningen. Dit kader wordt in 2006 uitgeprobeerd en vervolgens vastgesteld. Vanaf augustus 2006 kunnen voorzieningen aan de hand van het kader bezocht worden. In de loop van 2007 zal een thematische rapportage verschijnen over de resultaten van het toezicht op de reboundvoorzieningen.

V. Werking van het onderwijsbestel

16. Governance

Aanleiding

Reeds twintig jaar is er in het onderwijs een ontwikkeling gaande in de richting van een steeds grotere autonomie van de bekostigde instellingen ten opzichte van de overheid.

In bestuurlijk opzicht is er sindsdien nog niet veel veranderd. De wetgeving (met uitzondering van het hoger onderwijs) gaat nog altijd uit van een bestuur, meestal van een stichting, dat de rechtspersoon is van de scholen of instellingen en dat verantwoordelijk is voor de realisatie van de doelen die met de bekostiging worden beoogd.

Al langere tijd zijn er geluiden dat dit model te weinig autonomie geeft aan de instellingen om responsief te zijn ten opzichte van hun directe omgeving. Instellingen zouden teveel gebonden zijn aan centraal overheidsbeleid (en het toezicht op de uitvoering daarvan door de inspectie) en te weinig mogelijkheden hebben hun onderwijs vorm te geven volgens de behoeften van hun regio.

In de beleidsnotitie Governance wordt een beleidsaanzet gegeven tot een dergelijke invulling. Deze notitie steunt op twee pijlers: een onafhankelijke, interne toezichtfunctie ten opzichte van het bestuur van de instellingen en vormen van horizontale verantwoording aan en dialoog met de belanghebbenden in de omgeving van de instelling om de invulling en borging van de kwaliteit dicht bij de betrokkenen te brengen. Dit model moet de komende jaren verder tot ontwikkeling worden gebracht in de zogenaamde lerende aanpak.

Doelen

De inspectie maakt deel uit van deze lerende aanpak en is ook één van de direct betrokkenen. De vormen van intern toezicht en horizontale verantwoording moeten immers gaan aansluiten op het toezicht van de inspectie. Bovendien zal de inspectie, zo blijkt uit de beleidsnotitie, ook de governance van de instelling zelf moeten gaan beoordelen.

Om dat te kunnen doen, moet de inspectie zich een beeld vormen van de wijze waarop de governance in de verschillende besturen wordt ingevuld en moet zij zich oriënteren op de vraag of dit wijzen zijn die voldoende bijdragen aan de nagestreefde beleidsdoelen. Aan het eind moet de inspectie in staat zijn een beoordelingsmodel voor governance te hebben ontwikkeld.

Vraagstelling

De vraagstelling is in eerste instantie inventariserend. De inspectie wil informatie verzamelen om zich een beter beeld te vormen. De primaire vraagstelling luidt dan ook:

Hoe zijn besturen bezig met het ontwikkelen van governance?

In deze vraag zijn de volgende deelvragen te onderscheiden:

- Hoe zijn besturen voor po en vo bezig met het aanbrengen van scheiding tussen bestuur en toezicht?
- Welke vormen van scheiding tussen bestuur en toezicht bestaan er al (in alle sectoren)?
- Hoe voeren scholen momenteel de dialoog met hun omgeving en welke ontwikkelingen zijn er op dat punt in gang gezet?
- Hoe vindt momenteel de verantwoording van de prestaties aan de omgeving plaats en welke ontwikkelingen vinden er in dat opzicht plaats?
- Over welke prestaties verantwoord worden scholen zich aan de omgeving?
- Wat zijn de effecten van het verantwoordingsproces in termen van sturing op de prestaties van de scholen?

17. Beroepskolom

Aanleiding

Een stijging in het percentage leerlingen dat het onderwijs met een startkwalificatie verlaat is afhankelijk van capaciteiten en motivatie van de leerlingen, inzet van de betrokken scholen (vmbo en mbo) en inrich-

ting van het stelsel (bijvoorbeeld AKA). Naarmate het opleidingsniveau stijgt, is doorstroom naar een vervolgniveau in de opleiding (behoudens het bereiken van een plafond) minder onzeker. Om leerlingen in het onderwijssysteem te houden en naar een vervolgopleiding te begeleiden is naar verhouding meer inzet van scholen nodig bij vmbo-b/k leerlingen en mbo-niveau 1 en 2 leerlingen.

Probleemstelling

Het verloop van (school)loopbanen van leerlingen is een complex proces waarop een veelheid van factoren op verschillende niveaus gelijktijdig van invloed is. Daarbij zijn inspanningen van scholen noodzakelijk, maar moet tegelijkertijd worden aangetekend dat het resultaat ook van vele andere factoren afhankelijk is. Dit in aanmerking genomen richt het onderzoek zich op het proces van de (zelf)selectie en plaatsing van leerlingen voor een beroepsopleiding op een bepaald niveau en de rol daarbij van scholen, samenwerkingsverbanden tussen scholen en de contacten van scholen met arbeidsorganisaties. Uit eerdere onderzoeken komt naar voren dat vmbo-leerlingen zich niet altijd goed voelen voorbereid op het mbo. Op het niveau van de samenwerking tussen mbo- en vmbo-scholen blijkt dat informatie over de plaatsing van uitgestroomde vmbo-leerlingen in het mbo en het niveau van plaatsing niet altijd beschikbaar is. Soms worden leerlingen in het mbo op een lager niveau geplaatst dan mogelijk is op grond van hun voorgaande leerweg. Daarnaast gaat de leerling vaak op oppervlakkige kenmerken af bij de keuze voor een beroep. De correspondentie tussen de keuzen die leerlingen maken voor een bepaald beroep of de opleiding daarvoor en de vraag op de arbeidsmarkt wordt niet altijd bewaakt. Tot slot heeft de inspectie indicaties dat het voor de beroepspraktijkvorming van veel leerlingen van cruciaal belang is dat zij actief worden gematcht aan een stageplaats, maar ook dat niet alle scholen hun voorzieningen zo hebben ingericht.

Doel

Het onderzoek is erop gericht de samenwerking tussen de verschillende actoren die betrokken zijn bij de studiekeuze en doorstroming van leerlingen in het vmbo in kaart te brengen en te beoordelen op de effectiviteit ervan.

Onderzoeksvragen

1. Welke voorzieningen hebben de vmbo- en mbo-scholen ten behoeve van de beroeps- (opleidings)keuze van leerlingen ingericht (mentoraat, voorlichting, keuzebegeleiding bij stageplaats en vervolgopleiding)?
2. In welke mate wordt daarbij maatwerk geleverd ten aanzien van belangstelling en capaciteiten van de leerling?
3. In welke mate worden daarbij de mogelijkheden op de (regionale) arbeidsmarkt verdisconteerd?
4. Hoe verloopt de samenwerking tussen vmbo- en mbo-scholen in dit opzicht?
5. Hoe begeleiden mbo-instellingen de leerlingen bij de keuze voor een stageplaats en een vervolgopleiding in mbo en hbo en in hoeverre is daarbij sprake van maatwerk?
6. Is er een samenhang te constateren tussen de inzet van scholen, en andere betrokken actoren, bij de begeleiding van opleidingskeuzen en de doorstroom van leerlingen?

18. Werking van het accreditatiestelsel

Het betreft hier twee deelprojecten die de inspectie in samenwerking met de NVAO uitvoert.

a. Opsporen van niet-geaccrediteerde opleidingen

Er is sprake van niet-geaccrediteerde opleidingen, met CROHO-posities (CROHO = Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs). Opleidingen die wel geregistreerd zijn, maar niet geaccrediteerd, die nog steeds worden aangeboden. Deze dienen te worden opgespoord en aangepakt. Ze worden primair getraceerd door het CROHO te vergelijken met accreditatiegegevens. Potentieel probleem voor deze activiteit is het feit dat het CROHO vervuld is, daar de gegevens die de instellingen aanleveren niet gecontroleerd worden. Met de IBG zijn afspraken gemaakt om tot opschoning te komen. Daarnaast zijn er ook opleidingen die niet geaccrediteerd zijn en ook niet in het CROHO staan, die masteropleidingen aanbieden.

b. Follow-up van accreditaties

Het verdere perspectief zal gericht zijn op het waarborgen dat de basiskwaliteit en (de zorg voor) de continuïteit van de opleidingen gegarandeerd is, ook in de periode van zes jaar tussen twee accreditatiemomenten. Er volgt nog overleg over de bijdrage van de inspectie aan de slotevaluatie van het accreditatiestelsel.

5 Overige wettelijke taken en publieksfunctie

Naast het onderwijstoezicht en het rapporteren over de staat van het onderwijs heeft de inspectie nog een aantal wettelijke taken:

- de vertrouwensinspecteurs voor klachtmeldingen over seksuele intimidatie en misbruik, fysiek en psychisch geweld en discriminatie en extremisme;
- het in bepaalde gevallen geven van ontheffingen;
- het registreren van en rapporteren over schorsing en verwijdering in het voortgezet onderwijs.

Verder is in de WOT aan de inspectie een publieksfunctie toegeedeeld. Deze komt tot uiting in:

- de openbare publicatie van schoolrapporten;
- het presenteren van toezichtgegevens in de vorm van kwaliteitskaarten;
- de publieksvoorlichting.

5.1 Overige wettelijke taken

Vertrouwensinspecteurs

Bij de inspectie zijn sinds 1986 vertrouwensinspecteurs werkzaam.

Vanaf juli 1999 is de taak van de vertrouwensinspecteurs wettelijk verankerd in diverse onderwijswetten. Sindsdien geldt voor gevallen van seksueel misbruik (zedemisdrijven) voor personeelsleden een meldplicht en voor schoolbesturen een overlegplicht en een aangifteplicht. Bij de totstandkoming van de WOT is de taak van de vertrouwensinspecteurs uitgebreid met klachten over fysiek geweld en psychisch geweld, zoals grove pesterijen. Vanaf 2005 kunnen bij de vertrouwensinspecteurs ook klachten worden gemeld inzake discriminatie en radicalisering. Deze taakuitbreiding van de vertrouwensinspecteurs heeft - in overeenstemming met de Wet bescherming persoonsgegevens - inmiddels een wettelijke grondslag gekregen (Stb. 2006, 335).

De inspectie heeft een centraal meldpunt vertrouwensinspecteurs ingericht. Klachtmelders kunnen tijdens kantooruren rechtstreeks telefonisch in contact komen met een vertrouwensinspecteur. Eenvoudige klachtmeldingen worden meteen afgehandeld of doorverwezen, bijvoorbeeld naar de vertrouwenspersoon of klachtencommissie van de onderwijsinstelling. Complexe klachtmeldingen worden intensief begeleid door een vertrouwensinspecteur. Vanaf 2002 is het aantal klachtmeldingen fors gegroeid tot een aantal van 1390 in 2005. Deze groei zit met name in het aantal klachten over fysiek en psychisch geweld. Gelet op de tendens in voorgaande jaren wordt voor 2007 verwacht dat het totaal aantal klachten nog steeds zal stijgen.

Schorsing en verwijdering

Onderwijsinstellingen in het voortgezet onderwijs zijn verplicht bij schorsingen van meer dan een dag en bij definitieve verwijdering van leerlingen, de inspectie schriftelijk en met opgaaf van redenen in kennis te stellen (inrichtingsbesluit WVO). In het geval van definitieve verwijdering is bovendien voorafgaand overleg met de inspectie vereist.

Sinds 2006 rapporteert de inspectie jaarlijks over de analyse en de conclusies van het aantal meldingen en de redenen. In 2007 heeft de inspectie, net als in 2006, extra aandacht voor scholen die veel meldingen doorgeven en voor scholen die in de afgelopen jaren geen meldingen hebben doorgegeven.

5.2 Publieksfunctie

Schoolrapporten op internet

Ieder schoolonderzoek wordt afgesloten met een openbaar rapport. De inspectie publiceert de rapporten op de website www.onderwijsinspectie.nl. Alle inspectieoordelen en rapporten over afzonderlijke scholen zijn op de site voor ouders, leerlingen, studenten, scholen en publiek toegankelijk.

Kwaliteitskaarten

De kwaliteitskaart is een publiek-vriendelijke samenvatting van het inspectierapport over een onderwijsinstelling op internet. De kaart bevat kernachtige informatie over de kwaliteit van het onderwijs aan ouders en andere geïnteresseerden.

In 2006 is de kwaliteitskaart vernieuwd; belangrijke aanpassingen zijn de vermelding van het toezichtarrangement en een directe vergelijking van de scores met het landelijke gemiddelde. Eveneens is de gebruikersvriendelijkheid verhoogd. Zo zijn de indicatoren uit het waarderingskader voor een breder publiek 'vertaald' en is meer uitleg direct op de kwaliteitskaart te vinden. In 2006 is tevens gestart met een 'Commentaarvenster'. Dit geeft scholen de mogelijkheid om een beknopte reactie toe te voegen aan de inspectiekaart. De eventuele reactie van de school verschijnt in een apart venster. In 2007 wordt de animo voor en inhoud van de commentaren geëvalueerd.

Uit onderzoek naar het gebruik en de waardering van de Kwaliteitskaart blijkt dat de inspectie met name de lager opgeleide ouders nog onvoldoende bereikt. Een andere uitkomst is van dit onderzoek is dat ouders en scholen behoefte hebben om scholen nog beter onderling te kunnen vergelijken. Scholen geven daarnaast aan dat ze van andere scholen willen leren door zogenaamde good practices.

Deze behoefte zal door ontwikkelingen onder de noemer 'versterking governance' alleen maar toenemen. De kernwoorden hierbij zijn 'openbare prestatievergelijking' zodat leerlingen, ouders en onderwijspersoneel het beleid en de resultaten kunnen beïnvloeden en 'sober, selectief, samenhangend en sluitend toezicht' dat is afgestemd op de publieke verantwoording van instellingen. Scholen krijgen meer verantwoordelijkheid voor hun eigen kwaliteitszorg en ouders krijgen bij de horizontale verantwoording een stevigere rol toebedeeld.

Bovengeschetste ontwikkelingen en ervaringen leiden ertoe dat de inspectie de kwaliteitskaart gaat versterken. In de tweede helft van 2006 maakt ze daarmee een begin, dit loopt door in 2007.

1. Verbeteren van het bereik van de kwaliteitskaart door communicatie in media en op internet;
2. Uitbreiding van de informatievoorziening door het opnemen van gegevens uit andere bronnen (jaarlijkse vragenlijsten, onderwijsnummerdata en risicoprofielen);

3. Mogelijkheden creëren om signalen en meldingen over scholen door te geven, functionaliteit uitbreiden naar tweerichtingsverkeer;
4. Vergemakkelijken voor scholen van het leren van elkaar door de site meer in te richten op de specifieke vergelijkingen waar scholen behoefte aan hebben.

Op deze manieren wil de inspectie een bijdrage leveren in de ontwikkeling van governance. De kwaliteitskaart moet ouders en andere belanghebbenden kunnen ondersteunen bij hun rol in het horizontale toezicht.

De aanpassingen van de kwaliteitskaart worden uitgewerkt in detailplannen, die deels al gereed zijn. In de onderzoeken die ten grondslag liggen aan de detailplannen is concreter aangegeven waaruit de behoefte aan informatie bestaat.

Tussen de sectoren vo en po is er veel overeenkomst in het format. Verschillen zijn er bijvoorbeeld wel betreffende de aanpassingen van de opbrengstenkaart vo. De bve-kaart wijkt meer af, door de andere structuur van de sector en het toezicht.

Publieksvragen

In 2007 verwacht de inspectie net als in eerdere jaren zo'n 3500 publieksvragen te beantwoorden. Driekwart van deze vragen zal waarschijnlijk via de website van de inspectie binnenkomen, het overige kwart via de telefoon.

De eerstelijns telefonische opvang vindt plaats via Postbus 51. Specialistische vragen worden doorverwezen naar de publieksvoorlichting van de inspectie.

De meest gestelde vragen worden op de website gepubliceerd, zodat veel vragenstellers snel zelf een antwoord kunnen vinden op hun vragen.

Klachten

De inspectie is geen bemiddelaar in het geval van klachten. De wetgever heeft bepaald dat iedere school een regeling moet hebben voor de behandeling van klachten. Als een klager van oordeel is dat ook de klachtencommissie de klacht ten onrechte niet in behandeling neemt of niet goed heeft behandeld, kan zij/hij (na eventueel voorafgaand bezwaar) de klacht voorleggen aan de administratieve rechter of de

burgerlijke rechter. Aan de inspectie is, met uitzondering van de vertrouwensinspecteurs, geen expliciete taak bij de klachtenbehandeling toebedeeld.

6 Begroting op hoofdlijnen

6.1

Verdeling naar hoofdtaak

In 2007 bedraagt het totale budget van de onderwijsinspectie € 44.076.000. Hierin zijn de middelen van het departement van LNV ten behoeve van het toezicht op het groen onderwijs meegerekend.

Onderstaand zijn de producten en activiteiten van de inspectie, zoals beschreven in dit jaarwerkplan, op hoofdlijnen begroot.

Product/activiteit	Kosten (in € 1.000)
Ontwikkelactiviteiten (hoofdstuk 1)	700
Toezicht (hoofdstuk 2)	36.062
Verdiepingsonderzoek ten behoeve van Onderwijsverslag en themarapportages (hoofdstuk 3)	3.324
Overige wettelijke taken en publieksfunctie (hoofdstuk 4)	3.990
Totaal	44.076

Het jaarwerkplan heeft vooral een richtinggevend karakter; de bedragen en aantallen zijn dan ook indicaties. De begroting wordt overeenkomstig de Regeling Inspectie van het Onderwijs verder uitgewerkt naar een uitgavenraming per kostensoort in het bestedingsplan van de inspectie, dat als onderdeel van de managementafspraken uiterlijk 1 november wordt aangeboden en uiterlijk 1 december door de secretaris-generaal wordt vastgesteld.

6.2 Uitsplitsing

Onderstaande tabel toont de inzet in dagen ten behoeve van het verdiepingsonderzoek (zie hoofdstuk 4) per cluster van onderzoeksactiviteiten.

Cluster	Personele inzet (in dagen)
I Waarborgen van de kwaliteit van het onderwijs	600
II Zorg en begeleiding	500
III Onderwijspersoneel	500
IV Maatschappelijke vraagstukken in het bijzonder rond veiligheid en sociale cohesie	600
V Werking van het onderwijsbestel	400
Totaal	2.600

In de sector Hoger Onderwijs wordt thematisch onderzoek grotendeels tot de reguliere taak gerekend.

6.3 Onvoorziene producten en diensten

De activiteiten, producten en resultaten die in dit jaarwerkplan worden beschreven, kunnen binnen de voor 2007 geldende financiële kaders worden geleverd. Het kan gebeuren dat de inspectie in de loop van 2007 aanvullende opdrachten krijgt. Indien de budgetruimte daarvoor tekortschiet, zal de inspectie met de minister van OCW en LNV afspraken maken over aanvullende financiering of wijziging in de prioritering van geplande activiteiten.

BIJLAGE I

ONDERZOEKSVORMEN

Hieronder wordt beschreven wanneer de inspectie welke onderzoeksvorm gebruikt.

Periodiek kwaliteitsonderzoek (pko)

Tenminste eens in de vier jaar vindt bij elke onderwijsinstelling po, vo en ec een periodiek kwaliteitsonderzoek plaats naar alle aspecten van kwaliteit die deel uitmaken van het toezichtkader van de betreffende sector. Hierbij wordt op basis van de risicoanalyse voor iedere school een toezichtarrangement opgesteld (zie hierboven) waarin wordt bepaald welk deel van het kader geen risico vormt (en verder niet wordt onderzocht) en van welk deel de kernindicatoren een nieuw onderzoek en een nieuwe beoordeling krijgen. Daarnaast kunnen er, afhankelijk van het oordeel van de inspectie en de ambities van de school, nog onderdelen worden toegevoegd. Dat kunnen de overige indicatoren van de kwaliteitsaspecten zijn, maar ook andere elementen van het onderwijs. Op deze manier varieert het periodiek kwaliteitsonderzoek naar gelang de situatie van de school. Bij het periodiek kwaliteitsonderzoek gebruikt de inspectie zoveel mogelijk de informatie die de school zelf beschikbaar stelt in onder meer de zelfevaluatie. In het kader van de risicogerichte werkwijze in vo en bve verandert de inrichting van het periodiek kwaliteitsonderzoek in 2007. Het zal zich, op basis van de risicoanalyse vooraf, meer richten op aspecten en instellingsonderdelen waar kwaliteitsrisico's worden verondersteld, en minder op aspecten en instellingsonderdelen waar dat niet het geval is. Dat heeft tot gevolg dat de aandacht in de onderzoeken verschuift en wordt ingezet bij onderdelen met risico en minder (vo) of niet (bve) bij onderdelen zonder risico.

Het jaarlijks onderzoek (jo)

De WOT bepaalt dat de inspectie jaarlijks het onderwijs aan elke instelling onderzoekt. In een jaar waarin een school geen periodiek kwaliteitsonderzoek krijgt, wordt dit vormgegeven door de risicoanalyse en (zo nodig) het gesprek daarover met de school. In een periode van vier jaar zal het jaarlijks onderzoek in ieder geval één keer gecombineerd worden met een bezoek aan de school. Veelal wordt dit gepland in het

jaar voor het pko, zodat het pko kan worden voorbereid. Het jaarlijks onderzoek in bve vindt altijd in de vorm van een bezoek plaats. Daarin wordt, gebaseerd op de risicoanalyse, het toezichtarrangement besproken, dat aangeeft in welke onderdelen van de instelling het onderzoek zal plaatsvinden.

Nader onderzoek (no)

Als de inspectie vermoedt dat de kwaliteit tekortschiet, stelt zij een nader onderzoek in. De inspectie gaat dan niet alleen dieper in op die aspecten waarvan de kwaliteit tekort lijkt te schieten maar kijkt dan ook naar de achtergrond en mogelijke oorzaken, bijvoorbeeld op het gebied van management, organisatie, bestuur en beleid van de school. Pas als het nader onderzoek uitwijst dat de kwaliteit niet tekortschiet wordt het oorspronkelijke periodiek kwaliteitsonderzoek afgesloten met een openbaar rapport. Als de inspectie oordeelt dat de kwaliteit inderdaad tekortschiet, vraagt zij het bevoegd gezag een bestuurlijke reactie aan de inspectie te sturen. De inrichting van het vervolgtoezicht sluit aan op de verbeteractiviteiten zoals opgenomen in de bestuurlijke reactie.

Incidenteel onderzoek (io)

Regelmatig wordt de inspectie geconfronteerd met ernstige incidenten in het onderwijs en met klachten van ouders en leerlingen over ernstige situaties. Beide kunnen aanleiding zijn voor een incidenteel onderzoek. Op het incidenteel onderzoek is een gestandaardiseerde werkwijze van toepassing. Ook het omgaan met signalen van klokkenluiders heeft hierin een plaats. Incidenteel onderzoek kan zowel op eigen initiatief als op verzoek van de minister van OCW of LNV plaatsvinden. De aard en de aantallen van de incidentele onderzoeken zijn niet vooraf te voorspellen. Binnen de activiteitenplanning wordt echter altijd rekening gehouden met het feit dat voor incidenteel onderzoek een zekere capaciteit beschikbaar moet zijn. Bij een periodiek kwaliteitsonderzoek is voorgescreven dat de inspectie de instelling binnen een redelijke termijn voorafgaand aan het onderzoek informeert. Bij een incidenteel onderzoek kan directe actie geboden zijn; daarom is dit voorschrift bij een incidenteel onderzoek niet van toepassing. Indien mogelijk wordt het incidenteel onderzoek gekoppeld aan een van de andere onderzoeksvormen.

BIJLAGE II

HET WAARDERINGSKADER VOOR PO, VO, EXPERTISECENTRA EN BVE

De inspectie ziet toe op de naleving van wettelijke voorschriften en geeft een oordeel over de kwaliteit van het onderwijs op de school. Dit gebeurt door indicatoren te beoordelen die bepalend zijn voor de kwaliteit. De WOT hanteert kwaliteit als een overkoepelende term die verschillende facetten van het onderwijs omvat. Deze zijn in te delen in twee categorieën: wettelijke voorschriften en andere aspecten van kwaliteit. Wettelijke voorschriften zijn vastgelegd in de afzonderlijke sectorwetten. Als onderwijsinstellingen aan de wettelijke voorschriften voldoen geeft dat aan dat het onderwijs een zekere basiskwaliteit heeft. Maar het biedt nog geen garantie dat een onderwijsinstelling de kwaliteit levert die in vergelijking met andere onderwijsinstellingen mag worden verwacht.

De WOT geeft de inspectie de opdracht om niet alleen het naleven van de wettelijke voorschriften te controleren, maar ook te letten op andere aspecten van kwaliteit die specifiek betrekking hebben op het functioneren en presteren van de onderwijsinstelling. Al deze facetten zijn samengebracht in een toezichtkader voor elke onderwijssector. Intensief overleg met vertegenwoordigers van het onderwijsveld resulteerde in 2003 in toezichtkaders voor de onderwijssectoren po, vo, ec en bve. Deze kaders zijn voor de sectoren po, vo, ec en bve in 2005/2006 bijgesteld tot meer compacte kaders: basiskaders waarmee de inspectie beoordeelt of de school onderwijs van voldoende kwaliteit verzorgt.

Kwaliteitsaspecten

De WOT geeft voor het primair en het voortgezet onderwijs en de expertisecentra aan, aan de hand van welke kwaliteitsaspecten de inspectie de kwaliteit van het onderwijs beoordeelt.

Kwaliteitsaspecten voor de opbrengsten

1. de leerresultaten
2. de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen

Kwaliteitsaspecten voor de inrichting van het onderwijsleerproces

3. leerstofaanbod
4. leertijd
5. pedagogisch klimaat
6. schoolklimaat
7. didactisch handelen van de leraren
8. leerlingenzorg
9. inhoud, niveau en uitvoering van de toetsen, tests, opdrachten of examens

De inspectie heeft deze kwaliteitsaspecten uitgewerkt in waarderingskaders met daarin een set van indicatoren, voor de sectoren po, vo en ec. Binnen iedere set zijn ongeveer 25 kernindicatoren bepaald. Ook voor bve heeft een reductie plaatsgevonden. Het kader is een uitwerking van het begrip kwaliteit in het WEB, aan de hand van de wettelijke taken van de instellingen en andere wettelijke bepalingen. Het nieuwe kader dat vanaf 1 augustus 2006 van kracht is bevat de volgende kwaliteitsaspecten.

Kwaliteitsaspecten kader bve

1. governance
2. wettelijke vereisten
3. toegankelijkheid
4. programma
5. onderwijsproces
6. omgang en veiligheid
7. trajectbegeleiding
8. rendement

Deze aspecten zijn uitgewerkt in 29 criteria.

BIJLAGE III

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AD	Auditdienst (onderdeel OCW)
bve	Sector beroepsonderwijs en volwasseneneducatie
CFI	Centrale Financiën Instellingen (onderdeel OCW)
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
ec	Expertise Centra
EVC	Erkenning van verworven competenties
GT	Geïntegreerd toezicht
ho	Sector hoger onderwijs
IG-beraad	Beraad van de Inspecteurs-generaal
IO	Incidenteel onderzoek
JO	Jaarlijks onderzoek
KBB	Kenniscentrum Beroepsopleiding Bedrijfsleven
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
NO	Nader onderzoek
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OECD	Organisatie van Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OV	Onderwijsverslag
PKO	Periodiek kwaliteitsonderzoek
po	Sector primair onderwijs
PPON	Periodiek peilingsonderzoek in het primair onderwijs
REC	Regionaal expertisecentrum
vo	Sector voortgezet onderwijs
Wet BIO	Wet Beroepen in het Onderwijs
WOT	Wet op het Onderwijstoezicht
WPO	Wet Primair Onderwijs
WVO	Wet Voortgezet Onderwijs

